

SLOVENŠČINA

POKLICNO IN STROKOVNO IZOBRAŽEVANJE

Izobraževalni programi poklicno-tehniškega izobraževanja

Izobraževalni programi poklicno-tehniškega izobraževanja s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre

Izobraževalni programi poklicno-tehniškega izobraževanja z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre

Izobraževalni programi poklicno-tehniškega izobraževanja za dvojezično izvajanje na narodno mešanem območju Prekmurja

Prilagojeni izobraževalni programi z enakovrednim izobrazbenim standardom

KATALOG ZNANJ

IME PREDMETA: slovenščina

268 ur

PRIPRAVILA PREDMETNA KURIKULARNA KOMISIJA V SESTAVI:

dr. Špela Bregač, ZRSŠ, dr. Kozma Ahačič, ZRC SAZU, dr. Anja Benko, ZRSŠ, mag. Mateja Jankovič Čurič, OŠ Artiče, Vanja Jesenek, OŠ Sladki Vrh, dr. Andraž Jež, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Vanja Kavčnik Kolar, ZRSŠ, Valentina Kobal, Šolski center Nova Gorica, OE Biotehniška šola Šempeter pri Gorici, Maja Kosmač Zamuda, ZRSŠ, mag. Tatjana Lotrič Komac, OŠ Naklo, Matija Martinec, OŠ Brinje Grosuplje, Drago Meglič, Gimnazija Murska Sobota, Ljiljana Mićović Struger, ZRSŠ, mag. Marta Novak, ZRSŠ, dr. Nina Novak, ZRSŠ, Nina Papež, Gimnazija Kočevje, Vladimir Pirc, ZRSŠ, mag. Mirjam Podsedenshek, ZRSŠ, Neža Ritlop, OŠ Turnišče, mag. Gordana Rodinger, OŠ Pesnica, mag. Mojca Saksida, OŠ Lucijana Bratkoviča Bratuša Renče, dr. Igor Saksida, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, dr. Sonja Starc, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta, Marjeta Stegel, ZRSŠ, dr. Matej Šekli, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Tina Žagar Pernar, OŠ Naklo, dr. Alenka Žbogar, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, dr. Marija Žveglič, ZRSŠ, Andreja Sever, ZRSŠ, Laura Brataševac, Srednja šola Veno Pilon Ajdovščina, Martina Holešek, Osnovna šola Tončke Čec, Trbovlje, mag. Karlina Koželj, Srednja šola za gostinstvo in turizem Celje, dr. Božidara Krakar Vogel, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, dr. Tomislav Virk, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta

RECENZENTI: /

JEZIKOVNI PREGLED: Valentin Logar

OBLIKOVANJE: neAGENCIJA, digitalne preobrazbe, Katja Pirc, s. p.

IZDALA: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje in Zavod RS za šolstvo

ZA MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE: dr. Vinko Logaj

ZA ZAVOD RS ZA ŠOLSTVO: Jasna Rojc

Ljubljana, 2025

SPLETNA IZDAJA

DOSTOPNO NA POVEZAVI:

https://eportal.mss.edus.si/msswww/datoteke/katalogi_znanja/2026/kz-slovenscina-pti.pdf

CIP

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI](https://nuk.uz.si/COBISS.SI)-ID [242203139](https://nuk.uz.si/COBISS.SI)

ISBN 978-961-03-0919-2 (Zavod RS za šolstvo, PDF)

BESEDILO O SEJI SS

Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje je na svoji 210. seji, dne 21. 3. 2025 določil Katalog znanj Slovenščina za izobraževalni program poklicno-tehniškega izobraževanja.

PRIZNANJE AVTORSTVA – NEKOMERCIALNO – DELJENJE POD ENAKIMI POGOJI

Prenova izobraževalnih programov s prenovo ključnih programskih dokumentov (kurikuluma za vrtce, učnih načrtov ter katalogov znanj)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE

KAKO SE ZNAJTI?

TIPIČNE STRANI

V dokumentu je za dijakinje in dijake, učiteljice in učitelje ipd. uporabljena moška slovnična oblika, ki velja enakovredno za oba spola.

Tema sporoča vsebinski okvir ali okvir predmetnospecifičnih zmožnosti, povezanih s cilji oz. skupinami ciljev: teme so predmetno specifične in lahko vključujejo vsebinske sklope in dejavnosti ter razvijajo veščine, zmožnosti in koncepte, ki naj bi jih dijaki izgrajevali in razvijali v procesu učenja.

Vrsta teme:

Obvezno

Izbirno

Maturitetno

Opis teme zajema ključne poudarke oz. koncepte kot okvir skupinam ciljev.

Dodatna pojasnila za temo lahko vsebujejo razlago o zasnovi teme, usmeritve in/ali navodila, ki se nanašajo na vsebino, vrsto teme, členitev teme, poimenovanje, trajanje, dejavnosti, izvedbo aktivnosti, učne pripomočke ... oz. karkoli, kar je pomembno za to temo.

IME TEME

OBVEZNO

OPIS TEME

Em fugiaspiduci sitet ut etur, in conest dipsum eosa nonsequam volorum, ommolor aut desequi duciist estrunda volorest, sandeni maximin uscilab il magnam quiam quo con explacc ullacum alisi quidell igendam, in repta doluptur volor sam, ut hilit laut faccumqui omnim ut doluptur, quam consequ atibus dolo dignate mporehent qui tem nonseque por aliquisimust que volestrum esed quibusdae milla conserf ernate dentiat.

Ma vellaut quatio rporrore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas molorporia doluptatis molum rae nos event, inullit incimaiozem fugiandantis et fugitisque maion ped quo odi beatur, sequi ilisqui ipidel escim reprat.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Ullatur sequo qui ut vellenderio. Re exceseq uiatur aturem eos millandio totaquis alibus iume voluptatia quis aut quamust iosant prestius, ut ommodigendis doluptaes dersped moluptae. Harum a volupta tiatur, ne veles quia voluptatia similic tatesequam, seque ventio. Hendis erum quissequo quist que con nulparum ut quuntemos et repro quod ma nimusa sae vellaut eum ulpari velent voluptu rempor a de omnimax impellu ptatiaecusa ducipsae aut evelles temolup tincil imporia simped et endes eum et molum que laborerat voluptiurem nempori bustio explabo rionsenet evenimin nis ex eum voluptam consed que volupid eliquibus, tetusda ntusam ellis ut archill uptiore rundiae nimusdam vel enit, optibea quiaspelitem lam alit re, omnis ab il mo dolupti conmihi tionsequiam eicia dolo intur accusci musdaecatet faccatur? Sinctet latiam facescipsa

Ceria pa iumquam, exernam quaspis dit eaquasit, omnis quis aut apitassum coribusda invenih icatia qui aperorum qui ut re perumquaeped quame moditatum ipient veligna tessint iaessum, optamus, testi sediasped moluptatem aperiam aut quodips usciate veribus.

Mi, asit volupta tuscil int aspel illit atur, eum idenist iorrum alit, nim re illitas ma nimi, iusciisita dolorrum volorepedio core, consequam quae. De nossiti officillate

8 Nižje poklicno izobraževanje | Slovenščina

Številka strani,
program izobraževanja,
predmet

Z oznako **SC** so označeni ključni cilji posameznih področij skupnih ciljev. Številčni zapis pri oznaki skupnih ciljev se navezuje na preglednico s skupnimi cilji.

Z oznako **O** so označeni obvezni cilji.

Z ležečim tiskom in oznako **I** so označeni izbirni cilji.

S krepko označenim besedilom so izpostavljeni **minimalni standardi znanja**.

Z ležečim besedilom so označeni izbirni standardi oz. standardi znanja, ki izhajajo iz izbirnih ciljev.

Dodatne pisave in oznake pri standardih so opredeljene v obvezujočih navodilih za učitelja (npr. podčrtani, M, PTI itd.)

IME SKUPINE CILJEV

CILJI

- O:** Et plabo. Nam eum fuga. Et explat. Xerro et aut que nihicia doloribus, velisci tatur
I: *Que ommodic aboribust, tesequae nimaionseni arum audit minusda dolum, si venimil itatat. Estinve litatem ut adit quid qui.* **SC** (2.2.2.1)
I: *Quia voluptatur aut od minverum, quas ilis et mint, eature rehenit magnatur aut exceaquam reiunt et omnis nobit vero excepel in nimagnam quat officiam que plaborpore ne culpa eum dolore aut aspicias sanihil moditam re pelias ne veri reperferes solos dolorum, quidit ad qui dolorerun.*
O: Ibus nis auda vendio venis saperum atem quiant aut pre comniscia num at is quoditi ne estinve litatem venis saperum atem quiant. **SC** (1.3.4.2 | 2.1.1.1 | 2.1.2.1 | 2.2.1.1 | 2.2.1.2 | 3.1.3.1 | 5.1.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak

- Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorum quasimus mo mi.
- Ilcillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cuptatu repelliam.
- Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.**
- Ut fuga. Nemperum fuga.**
- Ma vellaut quiatio rporore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas
- Omnim ut doluptur, quam consequ.
- Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorum quasimus mo mi.*
- Ilcillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cuptatu repelliam.*
- Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.
- Ut fuga. Nemperum fuga.*

TERMINI:

☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint	☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint
☐ veligna tessint	☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint	

9 Nižje poklicno izobraževanje | Slovenščina

27. 2. 2025 /// 15:45

Pojmi, ki jih dijak mora poznati oz. razumeti (in/ali znati smiselno uporabljati), lahko pa so navedeni tudi priporočeni pojmi. Nabor (strokovnih) terminov zaokrožuje in dopolnjuje posamezno temo, predstavlja pa informacijo učitelju pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega dela. Namenjen je navedbi terminologije, ki jo na področju določene teme v določenem obdobju izobraževalne vertikalne usvojijo dijaki.

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

Viri in literatura,
ki so vključeni v
posamezno temo.

NASLOV TEME

- » Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Morbi eget ante eget ante hendrerit convallis vitae et purus. Donec euismod dolor sed neque condimentum, at sodales enim interdum. <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

NASLOV SKUPINE CILJEV

- » Etiam, M. (2019). Eget laoreet ipsum. Nulla facilisi.
- » Parum, V. (2025). Sequi blaborest quosam. Seque cus.
- » Morbi P. (2007). Sed ac arcu id velit facilisis aliquet. Nec tincidunt.
- » Eget O. (2010). Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla a ac turpis. Nulla et tempus nunc, vitae scelerisque tellus. Sed in tempus mi, a aliquet quam. Integer ut euismod eros, vel pretium mi. Maecenas sollicitudin.
- » Nunc N. (2023). Morbi suscipit ante quis viverra sollicitudin. Aenean ultricies.
- » Nunc N., Ante A., Sem S. (2015). Nullam congue eleifend magna in venenatis. Ut consectetur quis magna vitae sodales. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Sed A. (2024). Ut aliquet aliquam urna eget laoreet. Fusce hendrerit dolor id mauris convallis, at accumsan lectus fermentum. Nunc bibendum quam et nibh elementum consectetur.

NASLOV SKUPINE CILJEV

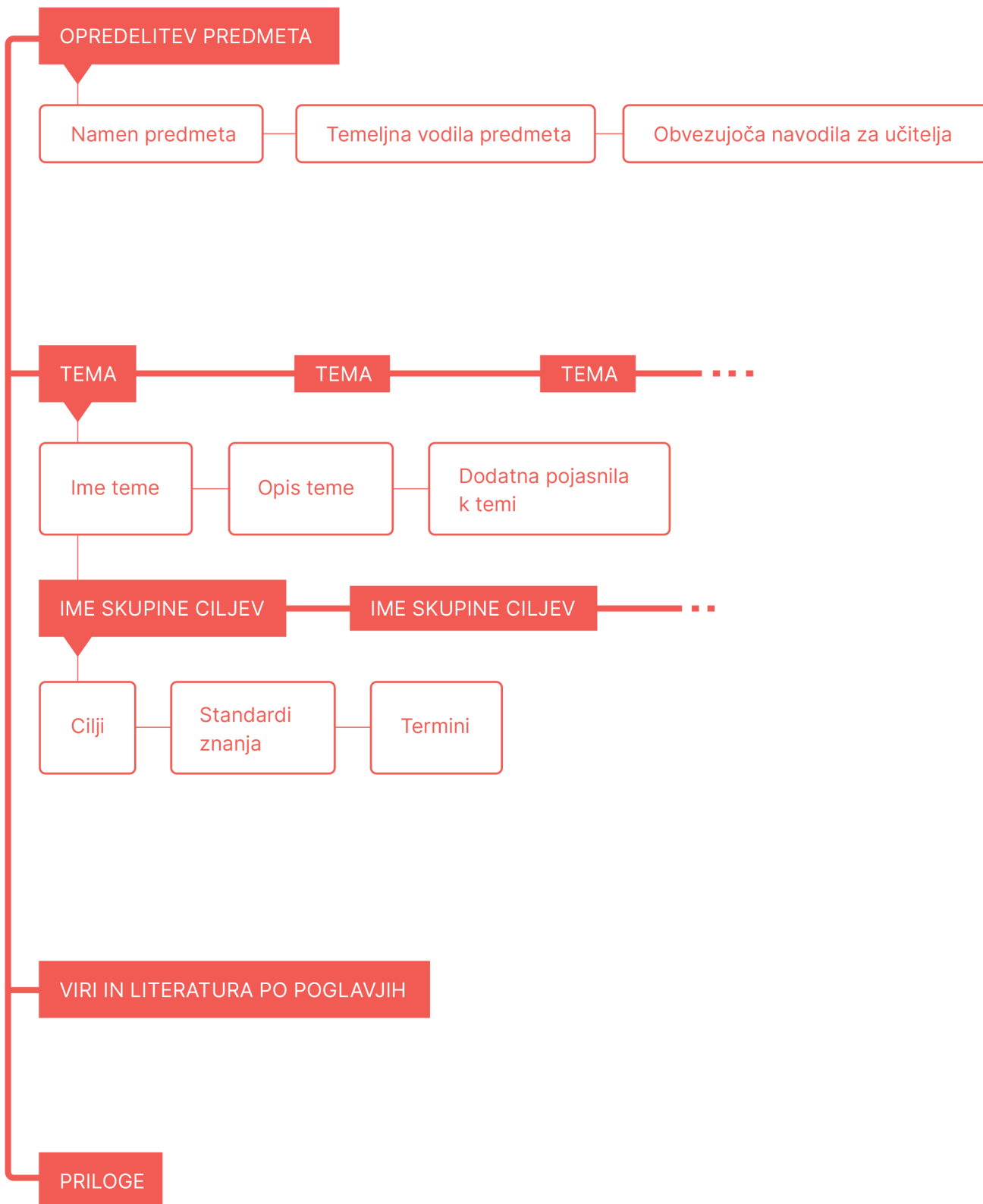
- » Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla, <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Nunc F.: Vivamus quis tortor et ipsum tempor laoreet id quis nunc. Phasellus quis sagittis ligula.
- » Redaktion, 2018. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

Viri in literatura, ki so vključeni
v posamezno skupino ciljev.

Hiperpovezava
do zunanjega vira

KAKO SE ZNAJTI?

STRUKTURA KATALOGA ZNANJ

KAZALO

OPREDELITEV PREDMETA..... 10

Namen predmeta..... 10

Temeljna vodila predmeta 10

Obvezujoča navodila za učitelje 11

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA..... 12

SPORAZUMEVANJE IN BESEDILO 13

Besedilo, besedilne vrste, besedilne skupine 15

Besediloslovje ter sprejemanje, razumevanje in tvorjenje neumetnostnih besedil 17

SLOVENSKI JEZIK V PROSTORU, DRUŽBI IN ČASU 19

Slovenski jezikovni prostor 19

Slovenski jezik v družbi 21

Jezikovne zvrsti..... 22

Zgodovina slovenskega jezika..... 23

JEZIKOVNI SISTEM IN NJEGOVA VLOGA 24

Jezikovne ravnine in univerzalnost jezikovnega sistema 25

Glasoslovje 26

Besedoslovje 27

Besedotvorje 28

Oblikoslovje 29

Skladnja 30

PRAVOPIS IN PRAVOREČJE 32

Pravopis..... 32

Pravorečje 34

SLOVENŠČINA V DIGITALNI DOBI 35

Oblikovanje in razvijanje zavesti o slovenščini v digitalni dobi..... 36

Jezikovne tehnologije, orodja, viri in priročniki..... 38

MOTIVACIJSKO BRANJE..... 39

Motivacijsko branje neumetnostnih besedil 44

Motivacijsko branje književnih besedil . 45

KNJIŽEVNOST KOT BESEDNA UMETNOST V PROSTORU IN ČASU..... 46

V prostoru in času 54

Stare neevropske književnosti in antika 55

Srednji vek..... 56

Od renesanse do baroka 57

Klasicizem in razsvetljenstvo..... 58

Predromantika in romantika 59

Realizem in naturalizem..... 60

Slovenska in evropska moderna 61

Slovenska in evropska književnost v prvi polovici 20. stoletja..... 62

Slovenska in evropska književnost v drugi polovici 20. stoletja..... 63

SLOVENSKA SLOVSTVENA FOLKLORA ... 64

Umetnost govorenega in pétega jezika 65

V prostoru in času 66

Odzivi 67

ODZIVI NA KNJIŽEVNA BESEDILA 68

Kritično branje 69

(Po)ustvarjanje 70

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH 71

Sporazumevanje in besedilo 71

BESEDILO, BESEDILNE VRSTE, BESEDILNE SKUPINE 71

BESEDILOSLOVJE TER SPREJEMANJE, RAZUMEVANJE IN TVORJENJE NEUMETNOSTNIH BESEDIL 72

Slovenski jezik v prostoru, družbi in času 72

JEZIKOVNE ZVRSTI..... 72

ZGODOVINA SLOVENSKEGA JEZIKA 72

Jezikovni sistem in njegova vloga 73

BESEDOSLOVJE 73

BESEDOTVORJE 73

SKLADNJA 73

Pravopis in pravorečje 74

PRAVOPIS	74
PRAVOREČJE	74
Slovenščina v digitalni dobi	74
OBLIKOVANJE IN RAZVIJANJE ZAVESTI O SLOVENŠČINI V DIGITALNI DOBI	74
Motivacijsko branje.....	74
MOTIVACIJSKO BRANJE NEUMETNOSTNIH BESEDIL	74
Književnost kot besedna umetnost v prostoru in času.....	74
STARE NEEVROPSKE KNJIŽEVNOSTI IN ANTIKA.....	75
Slovenska slovstvena folklor	75
UMETNOST GOVORJENEGA IN PÉTEGA JEZIKA.....	75
ODZIVI.....	75
Odzivi na književna besedila	75
KRITIČNO BRANJE.....	75
(PO)USTVARJANJE.....	76
PRILOGE	77

OPREDELITEV PREDMETA

NAMEN PREDMETA

V predmetniku poklicno-tehniškega strokovnega izobraževanja je predmetu slovenščina namenjenih 268 ur, od tega polovica ur pouku jezika in polovica pouku književnosti, pri čemer pouk jezika in pouk književnosti ne potekata ločeno, pač pa se prepletata.

Slovenščina je prvi oz. materni jezik dijakov, drugi jezik, jezik okolja na območjih občin, v katerih živi italijanska ali madžarska narodna skupnost, kjer je uradni jezik tudi italijanščina ali madžarščina. Je ključni splošnoizobraževalni predmet, podlaga za sporazumevanje, za vsakršno učenje v slovenskem jeziku izraženih vsebin.

Dijaki se usposabljaajo za učinkovito govorno in pisno sporazumevanje v slovenskem jeziku tako, da nadgradijo znanje o jezikovnem sistemu knjižnega jezika, razvijajo zavest o svoji jezikovni zmožnosti, o pomenu materinščine, slovenščini kot državnem in uradnem jeziku v Republiki Sloveniji, njenem položaju v svetu, njeni umeščenosti v čas in prostor, njeni izrazni razvitosti na vseh področjih javnega in zasebnega življenja in o njenem delovanju v digitalnem okolju.

Namen predmeta je tudi razvijanje jezikovne zavesti o pomenu jezikovnega znanja slovenščine ter spoznavanje lastne in narodne jezikovno-kulturne identitete. V ospredju je ozaveščanje aktivne vloge dijaka kot uporabnika jezika v procesu sporazumevanja, s katerim lahko dijak izraža misli, občutke in stališča, utemeljuje svoja stališča, razvija ustvarjalnost in kritično mišljenje ter tako vpliva na svoje življenje in družbo okoli sebe, se učinkovito sooča in odziva na globalna vprašanja in izzive ter vzpostavlja in vzdržuje medkulturni dialog. Pri tem ima veliko vlogo tudi razvijanje zavedanja o pomembnosti branja neumetnostnih in književnih besedil in krepitev njegove pozitivne bralne samopodobe.

TEMELJNA VODILA PREDMETA

Namen predmeta se uresničuje z jezikovnim in književnim poukom v okviru receptivnih in produktivnih sporazumevalnih dejavnosti (v naravnem in digitalnem okolju) s posebnim ozirom na uporabnosti pridobljenih spoznanj za strokovno področje.

Cilji so zasnovani tako, da sistematično nadgrajujejo in poglobljajo celostno jezikovno znanje dijakov pri slovenščini, tudi v povezavi z razvijanjem poklicnih in splošnih kompetenc, ter tako

postavljajo temelje za vseživljenjsko učenje, kakovostno vključevanje v poklic, strpnejše in kultivirano sobivanje z drugimi, tvorno družbeno udejstvovanje, nadaljevanje izobraževanja ter razumevanje književnosti kot umetnosti in jezika kot temelja narodne identitete.

Namen jezikovnega pouka je razvijanje besedilnih in komunikacijskih spretnosti ter skladno s tem tudi ozaveščanje vloge jezikovnosistemskega znanja slovenskega jezika v procesu sporazumevanja (tj. sprejemanja, razumevanja, tvorjenja in vrednotenja besedil). Poleg tega se dijak uči tudi aktivno in odgovorno pridobivati informacije iz tiskanih in digitalnih medijev ter spoznava etične vidike njihove uporabe. Takšno znanje je bistvena prvina (kritične) sporazumevalne zmožnosti in temeljni pogoj za uspešno reševanje problemov na višjih kognitivnih ravneh.

Namen pouka književnosti je razvijanje recepcijske zmožnosti doživljanja, razumevanja, vrednotenja književnih besedil ob spodbujanju kritičnega in (po)ustvarjalnega odziva o in ob književnem besedilu.

OBVEZUJOČA NAVODILA ZA UČITELJE

Cilji predmeta se uresničujejo s poslušanjem, branjem, govorjenjem in pisanjem o in ob besedilih; pri tem je približno 50 odstotkov ur namenjenih jezikovnemu pouku, približno 50 odstotkov ur pa pouku književnosti. Učitelj naj pouk načrtuje tako, da dijaki ob prepletanju tem obeh področij (jezika in književnosti) in ob osmišljenem vključevanju poklicnih kompetenc dejavno izgrajujejo celostno jezikovno znanje pri delu z besedili, razvijajo bralno kulturo in krepijo bralno samozavest. Pouk naj se izvaja tudi medpredmetno ter skladno z načeli diferenciacije in individualizacije.

Pojasnilo zapisov in oznak:

- » Z oznako O so označeni obvezni cilji.
- » Z ležečim tiskom in oznako I so označeni *izbirni cilji, izbirni standardi znanja* pa samo z ležečim tiskom.
- » Z oznako SC so označeni ključni cilji iz posameznih področij skupnih ciljev. Številčni zapis pri oznaki skupnih ciljev se navezuje na plakate o skupnih ciljih.
- » S krepko označenim besedilom so izpostavljeni **minimalni standardi znanja**.

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA

SPORAZUMEVANJE IN BESEDILO

OBVEZNO

OPIS TEME

V okviru teme *Sporazumevanje in besedilo*, ki je ključna za dober pouk slovenskega jezika, dijak uzavešča in nadgrajuje znanje s področja besedilnih vrst (ki jih je spoznal v srednjem poklicnem izobraževanju), besedilnih skupin, besediloslovja ter sprejemanja, razumevanja in tvorjenja neumetnostnih besedil nasploh, pri čemer utrjuje in nadgrajuje značilnosti ustreznega in uspešnega sporazumevanja ter s tem razvija svojo (kritično) sporazumevalno zmožnost, v povezavi z njo pa tudi besediloslovno, metajezikovno, skladijsko, oblikoslovno in besedoslovno zmožnost.

Obravnava neumetnostnih besedil naj se navezuje na vse predmete v šoli (npr. kot medpredmetno povezovanje), naj bodo pa tudi povezana s poklicnim področjem, za katerega se dijak izobražuje, kjer je to mogoče.

Izbira neumetnostnih besedil naj bo vezana tudi na področja skupnih ciljev, saj ta podpirajo dijaka pri pridobivanju znanja ter razvijanju spretnosti in stališč za samostojno, odgovorno, ustvarjalno, inovativno in humano delovanje v družbi prihodnosti. Veliko priložnosti za obravnavo pri pouku ponuja področje trajnostnega razvoja, ki se lahko obravnavajo znotraj vseh predmetov in medpredmetno tako, da učitelj v pouk vključuje naslednje teme: podnebne spremembe, varstvo okolja in narave, pomen biodiverzitete, smotrna poraba energetskega virov, trajnostna proizvodnja in potrošnja, družbene neenakosti, migracije in integracija, mobilnost ter razvoj mest in prometa, medgeneracijska(ne)solidarnost, zdrav način življenja in dobro počutje, trajnostno kmetijstvo in hrana, demokracija in človekove pravice, kulturna raznolikost, strpnost in inkluzija, družbena (ne)pravičnost, moralni odnos do živali in okolja ipd. Tako aktualizira jezikovni pouk in dijaku omogoča razvijanje (kritične) sporazumevalne zmožnosti.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Tema se povezuje s temama *Slovenščina v digitalnem okolju* ter *Jezikovni sistem in njegova vloga* v tem katalogu znanja.

Dijak naj ob primerih besedil spozna, da so besedilne vrste, ki se jih uči pri pouku, predvsem orientacija za čim bolj ustrezno tvorjenje besedil v vsakdanjem življenju. Spozna naj tudi, da se z elektronsko komunikacijo iz dneva v dan spreminjajo tudi nekatere značilnosti besedilnih vrst in da se mora temu sproti prilagajati, zato naj razume svoje poznavanje besedilnih vrst bolj kot pripomoček za lažje in učinkovitejše sporazumevanje, ne pa kot obvezni predpis. Pri načrtovanju

pouka naj učitelj upošteva predznanje, ki ga je dijak pridobil v srednjem poklicnem izobraževanju.

I. OBVEZNE BESEDILNE VRSTE:

Dijak sprejema, razčlenjuje, izkazuje razumevanje in kritično vrednoti spodaj navedene besedilne vrste (med njimi so tudi besedilne vrste, ki so povezane s stroko/poklicem). Značilnosti vsake besedilne vrste se ne uči izolirano, prav tako ne doživlja vsake besedilne vrste ločeno od drugih, ampak naj jih postopoma povezuje v besedilne skupine:

a) S področja opisa in opisovanja so to življenjepis v različnih oblikah, opis kraja, poklica, športa, predmeta, postopka (navodilo za strokovno delo, navodilo za uporabo ipd.).

b) S področja argumentacije so to oglaševalska besedila (npr. brošure, katalogi in druga promocijska gradiva, ki predstavljajo izdelke ali storitve), predstavitev dogodka in svojega mnenja o njem, komentarji o različnih temah (tudi s področja stroke).

c) S področja razlaganja sta to razlaga in definicija pojma (tudi terminologije s strokovnega področja).

č) S področja pripovedovanja so to različne vrste pripovedi (npr. o doživetjih, o življenju osebe).

d) S področja medijskih besedil so to novica, (strokovno) poročilo, intervju (s strokovnjakom).

e) S področja uradovnih besedil so to obrazci in sezname različnih vrst.

f) Dijak pozna tudi besedila, ki so hkrati dejanje: vabilo, opravičilo, prošnja, zahvala, pritožba, nasvet strokovnjaka (npr. s poklicnega področja).

g) Od govorjenih besedil opravi govorni nastop (referat) in pozna vse vrste pogovorov - tudi v digitalnem okolju (4.2.1.1).

Dijak naj sprejema (bere in posluša), razčlenjuje in vrednoti tudi besedila, ki ne ustrezajo zakonitostim ene same besedilne vrste, npr.: reportaže, strokovne članke, kakovostne audio- in videoposnetke ter druge spletne vsebine, ki obravnavajo aktualne teme v poklicu (npr. spletne seminarje/webinarje, razlagalne videoposnetke, podkaste, kratke predstavitve (poslovne) ideje/pitch ipd.). V ta namen naj učitelj vključuje v pouk tudi dve digitalni kompetenci s področja informacijske pismenosti:

» brskanje, iskanje, filtriranje podatkov, informacij in drugih vsebin ((4.1.1.1)) več na povezavi HYPERLINK "<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/qdfrqrn>" <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/qdfrqrn> in

» vrednotenje podatkov, informacij in digitalnih vsebin ((4.1.2.1)) več na povezavi HYPERLINK "<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/f2l5v89>" <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/f2l5v89>).

Pri načrtovanju dela s kompleksnejšimi besedili (npr. s področja trajnostnega razvoja ipd.) je ključno, da učitelj izbere ustrezna besedila, ki so prilagojena starosti, interesom in recepcijski zmožnosti dijakov, in (če je mogoče) tudi poklicu, za katerega se dijak izobražuje. Ko je besedilo ustrezno, je dijak bolj motiviran za sprejemanje besedila. Ob tem učinkoviteje usvaja značilnosti

besedilnih vrst ter razvija svojo (kritično) sporazumevalno zmožnost pri poklicnem delovanju in tudi širše. Ob tem naj čim pogosteje razmišljajo tudi o pomenu bralne pismenosti za oblikovanje identitete in delovanje v družbi.

II. IZBIRNE BESEDILNE VRSTE:

» sožalje

» zapisnik

» anketa

» potopis

» razlaga naravnega pojava

» opis živali, opis rastline, opis življenja vrstnikov ali drugih oseb

SC (1.1.5.1) SC (3.3.3.1) SC (5.2.2.1)

BESEDILO, BESEDILNE VRSTE, BESEDILNE SKUPINE

CILJI

Dijak:

○: dejavno in problemsko spoznava lastnosti posameznih vrst neumetnostnih besedil iz tega kataloga znanja.

SC (1.1.1.1 | 2.2.2.1 | 2.3.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

razvrsti besedilo glede na vrsto; pri tem uporabi strokovne izraze iz tega kataloga znanja;

» razčleni, tvori in ovrednoti obvezne besedilne vrste;

» v besedilu prepozna in predstavi namen besedila ter njegov vpliv na zvrstnost in formalnost;

» na podlagi znanih besedilnih vrst razčleni in kritično ovrednoti tudi besedila, ki vsebujejo značilnosti več besedilnih vrst.

TERMINI

◦ praktičnosporazumevalno besedilo ◦ medijsko besedilo ◦ objektivno besedilo ◦ subjektivno besedilo ◦ življenjepis ◦ opis ◦ oglaševalsko besedilo ◦ definicija pojma ◦ pripoved
◦ medijsko besedilo ◦ (strokovno) poročilo ◦ intervju ◦ nasvet (strokovnjaka) ◦ reportaža
◦ referat ◦ formalno besedilo ◦ neformalno besedilo ◦ književno/umetnostno besedilo
◦ neumetnostno besedilo ◦ strokovno besedilo ◦ znanstveno besedilo ◦ poljudnoznanstveno besedilo
◦ uradno besedilo ◦ uradno besedilo ◦ objektivno besedilo ◦ subjektivno besedilo

BESEDILOSLOVJE TER SPREJEMANJE, RAZUMEVANJE IN TVORJENJE NEUMETNOSTNIH BESEDIL

CILJI

Dijak:

- : dejavno in problemsko spoznava besediloslovje slovenskega jezika ter njegovo vlogo pri tvorjenju in sprejemanju enogovornih in dvogovornih besedil;
- : dejavno in problemsko razvija zmožnost sprejemanja, razumevanja, tvorjenja in vrednotenja neumetnostnih besedil (tudi večkodnih) ob upoštevanju dejavnikov sporazumevanja (vključno s poklicnimi okoliščinami in specifikami digitalnih okolij), jezikovnih in nejezikovnih kodov ter lastnosti posameznih besedilnih vrst;
SC (3.3.4.3 | 5.3.5.3)
- : kritično vrednoti informacije v različnih vrstah sprejetih neumetnostnih besedil;
- : uporablja strategije za sprejemanje in tvorjenje neumetnostnih besedil;
SC (3.1.4.2)
- : uporablja tiskane in druge informacijske vire;
SC (4.1.1.1)
- : vrednoti svojo zmožnost sprejemanja, razumevanja in tvorjenja besedil ter na podlagi povratnih informacij načrtuje, kako bi jo izboljšal.
SC (3.1.3.2)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

prepozna, poimenuje in določi dejavnike sporazumevanja; pri tem uporabi strokovne izraze iz tega kataloga znanja;

- » **prepozna in uporabi slogovne postopke (načine razvijanja teme);**
- » primerja dano vrsto neumetnostnega besedila z drugimi vrstami besedil ter predstavi njihove podobnosti in razlike;
- » **v neumetnostnem besedilu poimenuje in predstavi temo besedila, poišče ključne besede/besedne zveze in povzame bistvene podatke;**
- » **prepozna** in razčleni **jezikovne in nejezikovne znake** ter predstavi njihovo součinkovanje pri ustvarjanju besedilnega pomena;
- » **podatke iz sprejetega neumetnostnega besedila s poklicnega področja** (ali iz več besedil) **razvrsti**, primerja, interpretira in kritično ovrednoti s pomočjo ustreznih strategij;

- » v tiskanih in spletnih jezikovnih priročnikih/virih poišče razlago manj znanih besed (tudi strokovne terminologije);
- » prepozna vrsto in strukturo neumetnostnega besedila s poklicnega področja ter jo poveže s sporočevalčevim namenom in temo;
- » pri tvorjenju neumetnostnih besedil uporablja prvine navezovanja in napovedovanja ter pri tem upošteva namen, naslovnika in okoliščine;
- » pri pisnem tvorjenju neumetnostnega besedila upošteva uvod, jedro, zaključek, členitev na odstavke (smiselno glede na besedilno vrsto);
- » na podlagi poznavanja vrst odvisnih stavkov in priredij določi pomenska razmerja med povedmi: vezalno, protivno, časovno, vzročno, posledično, pojasnjevalno, namerno, pogojno;
- » vrednoti zanimivost, verodostojnost in aktualnost sprejetega neumetnostnega besedila s poklicnega področja ter utemelji svoje mnenje;
- » vrednoti razumljivost, zgradbeno ustreznost, jezikovno ustreznost in pravilnost tvorjenega besedila s poklicnega področja, utemelji svoje mnenje in predlaga izboljšave;
- » prireja isto besedilo za razne naslovnike in glede na različne okoliščine ter pojasni svoje priredbe.

TERMINI

- namen besedila ◦ tema besedila ◦ pripovedovanje ◦ opisovanje ◦ razlaganje
- utemeljevanje/argumentacija ◦ dejavniki sporazumevanja: udeleženci: tvorec [avtor/sporočevalec/pisec], prejemnik [/naslovnik], soudeleženec [/sogovorec], okoliščine: kraj (nastanka/objave), čas (nastanka/objave) ◦ sporočevalčev namen ◦ jezikovni in nejezikovni znak (besedne in nebesedne prvine) ◦ navezovanje ◦ napovedovanje

SLOVENSKI JEZIK V PROSTORU, DRUŽBI IN ČASU

OBVEZNO

OPIS TEME

Dijak uzavešča značilnosti slovenskega jezikovnega prostora, zavest o prvem jeziku v večjezični družbi, spoznava jezikovne zvrsti in okoliščine za njihovo rabo ter zgodovino slovenskega jezika. Razvija in krepi svojo jezikovno, narodno in državljansko zavest ter spoštovanje in naklonjenost do drugih jezikov in narodov ter medkulturno zmožnost. Z razumevanjem izrazne in ustvarjalne enakovrednosti slovenščine v družbi evropskih jezikov razvija tudi pomembne sestavine socialne zmožnosti.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Ta tematika predstavlja nadgradnjo znanja iz srednjega poklicnega izobraževanja, zato naj bo pouk problemski. Dijak ima jasno predstavo o razmerjih med jeziki ter o vlogi prvega jezika in tujih jezikov, ve, da je slovenščina lahko tudi drugi ali tuji jezik, in to tudi upošteva v vsakdanjem življenju. Besedila, ki jih dijak sprejema, naj bodo aktualna in povezana tudi s poklicnim področjem izobraževanja. Ta tema se povezuje s temama *Sporazumevanje in besedilo* ter *Književnost kot besedna umetnost v prostoru in času*.

SLOVENSKI JEZIKOVNI PROSTOR

CILJI

Dijak:

🔵: problemsko spoznava značilnosti slovenskega jezikovnega prostora.

🔴 (1.2.3.2 | 1.2.5.1 | 3.3.1.2)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » predstavi razprostranjenost slovenščine v Republiki Sloveniji in njenem zamejstvu ter po svetu, tj. izseljenstvu in zdomstvu, v Evropski uniji in drugod;
- » predstavi vlogo madžarščine v delu Prekmurja in italijanščine v delu slovenske Istre ter vlogo drugih jezikov v Republiki Sloveniji (Ustava RS);
- » predstavi vlogo drugih jezikov v Republiki Sloveniji, tudi jezikov priseljencev.

SLOVENSKI JEZIK V DRUŽBI

CILJI

Dijak:

🟢: razvija zavest o slovenskem jeziku v družbi in jezikih v družbi nasploh.

🔴 (3.3.1.2 | 3.3.4.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » določi, katero vlogo in status ima (lahko) slovenščina v Republiki Sloveniji in slovenskem zamejstvu, Evropski uniji in izseljenstvu;
- » utemelji pomen rabe slovenščine v vsakdanjem in poklicnem življenju;
- » predstavi vlogo nebesednega jezika ob besednem jeziku pri (svojem) sporazumevanju.

TERMINI

- uradni jezik
- državni jezik
- besedni jezik
- nebesedni jezik

JEZIKOVNE ZVRSTI

CILJI

Dijak:

🔵: nadgrajuje znanje o jezikovnih zvrsteh, njihovih značilnostih in okoliščinah za njihovo rabo.

🔴 (1.1.5.1 | 1.2.5.1 | 2.2.2.1 | 3.3.3.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » prepozna in poimenuje značilnosti slenga in žargona, ki se lahko naslanjata na posamezno jezikovno zvrst, ter ju ponazori s primeri;
- » pojasni in presodi okoliščine rabe knjižnega in pogovornega jezika ter narečja v izbranem besedilu;
- » pred tvorjenjem besedila s področja poklicnega delovanja izbere najustreznejšo jezikovno zvrst glede na okoliščine in svojo izbiro utemelji,
- » 🔴 (3.3.3.1) kritično presodi ustreznost lastne rabe jezikovnih zvrsti glede okoliščine.

TERMINI

◦ knjižni jezik ◦ pogovorni jezik ◦ narečje ◦ sleng ◦ žargon

ZGODOVINA SLOVENSKEGA JEZIKA

CILJI

Dijak:

- : spoznava osnovne jezikovne družine v Evropi in njihove pomembnejše jezike;
- : spoznava razvoj slovenščine od praslovanščine do sodobne slovenščine.
- SC (1.3.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » imenuje jezikovne družine v Evropi in njene predstavnike;
- » opiše zgodovino slovenskega knjižnega jezika (sintetično in na podlagi osnovnih tokov); vanjo umesti tudi znanje o avtorjih iz zgodovine književnosti;
- » predstavi najpomembnejši pisavi (bohoričico in gajico) ter razvoj in pomen slovnice, slovarjev in pravopisov.

TERMINI

- bohoričica ○ gajica ○ jezikovno obdobje ○ satemska skupina indoevropskih jezikov
- kentumska skupina indoevropskih jezikov

JEZIKOVNI SISTEM IN NJEGOVA VLOGA

OBVEZNO

OPIS TEME

Dijak natančneje in z vidika celostne obravnave spozna vse ravnine slovenskega jezikovnega sistema, ter pridobi metajezikovno znanje kot temelj za boljšo (kritično) sporazumevalno zmožnost in v povezavi z njo glasoslovno, pravopisno, pravorečno zmožnost pri glasoslovju, poimenovalno (besedoslovno) zmožnost pri besedoslovju, besedotvorno, pravopisno in glasoslovno zmožnost pri besedotvorju, oblikoslovno, besedoslovno, pravopisno in glasoslovno zmožnost pri oblikoslovju ter skladenjsko, besedoslovno, besediloslovno, pravopisno in glasoslovno pri skladnji. Tako krepi tudi svojo jezikovno samozavest.

Opis jezikovnega sistema temelji na oblikoslovno-pomenoslovni delitvi besednih vrst, kot je opisana v trenutni šolski slovnici dr. Kozme Ahačiča. Ta opis se v nekaterih podrobnostih razlikuje od opisa na podlagi skladenjske delitve besednih vrst, na kar moramo biti pozorni pri oblikovanju vaj ali uporabi različnih starejših priročnikov. Gre za majhne spremembe, usmerjene k poenostavitvi razumevanja slovničnih kategorij, npr.: manj zaimkov in sklanjatev, preprostejše določanje stavčnih členov, upoštevanje mejnih primerov med predmetom in prislovnim določilom, združitev sklepalnega in posledičnega priredja v eno samo (tj. v posledično priredje), odprava nekaterih izrazov (npr. naslonska, navezna, naglasna oblika zaimkov, občna imena in drugih).

Cilji, standardi znanja in vsebine se pri tej temi vertikalno nadgrajujejo iz srednjega poklicnega izobraževanja, utrjujejo in spoznavajo poglobljeno. Naravnani so v uporabnost pridobljenih spoznanj tako pri poklicnem delovanju kot tudi pri nadaljevanju izobraževanja in v vsakdanjem življenju.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Usvajanje jezikovnega sistema naj poteka predvsem z zavedanjem, da gre pri tem za usvajanje oziroma uzaveščanje modelov, ki dijaku pomagajo k boljšemu sprejemanju, razumevanju in tvorjenju besedil v slovenščini, medpredmetno pa tudi k boljšemu sprejemanju in tvorjenju besedil v tujih jezikih. To znanje naj dijak zato povezuje tudi z vsemi (tudi književnimi) temami v tem katalogu znanja in s katalogi znanja drugih predmetov, npr. s poukom tujih jezikov.

Dijak naj znanje s področja jezikovnih ravnin razvija dejavno (tj. ob sprejemanju in tvorjenju besedil); besedila naj bodo vezana tudi na poklicno področje, kjer je po avtonomni presoji

učitelja to smiselno. Teoretično znanje mora biti zato usmerjeno v praktično rabo ob besedilih raznih vrst, učenja definicij na pamet pa se je najbolje izogibati, kjer je le možno.

SC (1.1.1.1) **SC** (1.1.2.1) **SC** (1.1.3.1) Vloga jezikovnosistemskega znanja na višjih taksonomskih ravneh znanja pa je v problemski obravnavi jezikovnih pojavov, tj. v poznavanju možnosti za čim večjo slogovno raznovrstnost besedila (pretvorbe) ter v pridobivanju jezikovnih spretnosti za tvorjenje tudi zapletenih besedil oz. besedil, ki ne ustrezajo zakonitostim ene same besedilne vrste, v novih oz. nepričakovanih sporazumevalnih okoliščinah.

JEZIKOVNE RAVNINE IN UNIVERZALNOST JEZIKOVNEGA SISTEMA

CILJI

Dijak:

O: nadgrajuje svoje poznavanje jezikovnih ravnin iz srednjega poklicnega izobraževanja in ob tem povezuje svoje poznavanje jezikovnega sistema in njegove vloge v logično zaokroženo celoto.

SC (1.1.3.2)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» po opazovanju besedila, povedi, stavka in besede predstavi svoje ugotovitve z vidika različnih jezikovnih ravnin.

GLASOSLOVJE

CILJI

Dijak:

o: dejavno in problemsko spoznava glasoslovje slovenskega jezika.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » opiše knjižno izreko besed, tudi v primerjavi z neknjižnim izgovorom; pri tem uporablja strokovne izraze iz tega kataloga znanja;
- » izgovori besedo na podlagi glasoslovno ustreznega zapisa (tudi v povezavi s književnimi besedili);
- » v povedi/zvezi povedi/besedilu najde s strokovnim izrazom poimenovano jezikovno prvino in utemelji svoj odgovor;
- » glasove zapiše pravopisno ustrezno.

TERMINI

- o naglas o naglašeni samoglasnik o nenaglašeni samoglasnik o breznaglasnica
- o enonaglasnica o večnaglasnica o ostrivec o krativec o strešica o ozki e o široki e o široki o
- o polglasnik o zvočnik o nezvočnik o naglasno znamenje

BESEDOSLOVJE

CILJI

Dijak:

- : dejavno in problemsko spoznava besedoslovje slovenskega jezika;
- : uporablja jezikovne portale ter spoznava knjižne jezikovne priročnike.
- SC (4.1.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » izbere besedilu in okoliščinam ustrezne besede;
- » razloži besede, stalne besedne zveze in frazeme iz prebranega/poslušanega besedila in jih uporabi v novih povedih;
- » dani besedi najde sopomenko, protipomenko, nadpomenko, podpomenko, besede iz iste besedne družine in iz istega pomenskega polja (predvsem v povezavi s poklicnim področjem);
- » zamenja prevzeto besedo z domačo ustreznico in obratno ter ovrednoti vlogo domače in prevzete besede;
- » izbere in uporabi ustrezne spletne in knjižne jezikovne priročnike ter pojasni njihovo zgradbo in vlogo;
- » najde informacije v knjižnem ali spletnem slovarskem sestavku ter prepozna slovarsko oznako (kvalifikator).

TERMINI

- pomensko polje ○ stalna besedna zveza ○ frazem ○ slovnica ○ slovarski sestavek
- kvalifikator ○ frazeološki slovar ○ terminološki slovar ○ tematsko polje

BESEDOTVORJE

CILJI

Dijak:

○: dejavno in problemsko spoznava besedotvorje slovenskega jezika.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » tvorjenko pravilno zapiše (tudi skupaj, narazen in z vezajem) ter naglasi;
- » v povedi/zvezi povedi/besedilu najde s strokovnim izrazom poimenovano jezikovno prvino in utemelji svoj odgovor;
- » strokovne izraze iz tega kataloga znanja ponazori s svojim zgledom;
- » v besedilu nadomesti (opisne) besedne zveze, stavke ipd. s tvorjenkami in obratno.

TERMINI

- predpona ○ medpona ○ pripona ○ izpeljanka ○ sestavljenka ○ zloženka ○ podstava
- sklop

OBLIKOSLOVJE

CILJI

Dijak:

O: dejavno in problemsko spoznava oblikoslovje slovenskega jezika ter s tem razvija zmožnost razumevanja in tvorjenja besedila.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

besedam iz povedi/besedila določi besedno vrsto in oblikovne lastnosti; pri tem uporabi strokovne izraze iz tega kataloga znanja;

» **besedne vrste uporabi v novih povedih in v novih skladenjskih okoliščinah;**

» **tvori oblikoslovno pravilna besedila: pri tvorjenju besedil uporabi** in poimenuje kot povezovalce nadrednega in podrednega stavka **veznike, oziralne in vprašalne zaimke, prislove in členke.**

TERMINI

◦ pregibne besedne vrste ◦ nepregibne besedne vrste ◦ sklanjatev ◦ spregatev ◦ spol
 ◦ sklon ◦ število ◦ dovršni glagol ◦ nedovršni glagol ◦ oseba ◦ čas ◦ naklon ◦ povednik
 ◦ velelnik ◦ pogojnik ◦ moška sklanjatev ◦ 1. ženska sklanjatev ◦ 2. ženska sklanjatev
 ◦ srednja sklanjatev ◦ nesklonljivi samostalnik ◦ samostalniški zaimek ◦ pridevniški zaimek
 ◦ kratka oblika zaimka ◦ dolga oblika zaimka ◦ deležnik kot pridevnik ali del glagolske oblike (samo v rabi) ◦ glagolnik kot samostalnik (samo v rabi) ◦ deležje (samo v rabi) ◦ določna oblika pridevnika ◦ nedoločna oblika pridevnika

SKLADNJA

CILJI

Dijak:

O: dejavno in problemsko spoznava skladnjo slovenskega jezika in pri tem razvija zmožnost sprejemanja, razumevanja in tvorjenja neumetnostnega besedila.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

poimenuje besedno zvezo;

- » opiše stavčnočlensko sestavo stavka – določi stavčne člene in dele stavčnih členov, predstavi njihovo vlogo in vprašalnico ter svoje odločitve utemelji z navajanjem njihovih funkcijskih in oblikovnih lastnosti;
- » strne večstavčno poved v enostavčno oz. razširi enostavčno poved v večstavčno;
- » v povedi prepozna različne vrste stavkov in jih poimenuje;
- » izrazi dano dejanje na tvorni in trpni način, pretvori trpni stavek v tvornega oz. tvornega v trpnega;
- » poroča o prvotnem govornem dogodku na razne načine (tj. s ponavljanjem prvotnega besedila, z njegovim obnavljanjem ali s povzemanjem);
- » pretvori premi govor v odvisnega;
- » določi število stavkov v večstavčni povedi, prepozna nadredni/glavni stavek in odvisni/podredni stavek ali priredni stavek/priredne stavke; določi vrsto priredja ali vrsto odvisnika;
- » v besedilu in povedi loči stavke po vsebini (skladenjski naklon);
- » v povedi odpravi napake v rabi vejice in svoje popravke utemelji s stavčno sestavo povedi;
- » v svojih besedilih in v besedilih drugih prepozna skladenjske napake in neustreznosti, jih odpravi in utemelji svoje popravke;
- » (pri tvorjenju besedila) izbere različne skladenjske možnosti za ubesedovanje pomena s pretvorbami: odvisnik/podredje ↔ besedna zveza ↔ prislovno določilo ↔ priredje ↔ polstavek ↔ prilastek; premi govor ↔ odvisni govor;
- » uporabi stavčne člene v novem besedilu in v novih skladenjskih okoliščinah, zlasti pri pretvorbah in z namenom izboljševanja skladenjske raznovrstnosti besedila;

» tvori skladenjsko pravilna besedila.

TERMINI

- podredna besedna zveza ◦ priredna besedna zveza ◦ samostalniška besedna zveza
- pridevniška besedna zveza ◦ prislovna besedna zveza ◦ glagolska besedna zveza
- prislovno določilo kraja ◦ prislovno določilo časa ◦ prislovno določilo načina ◦ prislovno določilo vzroka ◦ prilastek ◦ priredni stavek ◦ glavni stavek ◦ odvisni stavek ◦ polstavek
- pastavek ◦ skladenjski naklon ◦ pripovedni stavek ◦ vprašalni stavek ◦ vprašalnica
- velelni stavek ◦ želelni stavek ◦ trdilni stavek ◦ nikalni stavek ◦ stavčni poudarek (samo v rabi) ◦ stavčna intonacija (samo v rabi) ◦ izhodišče ◦ jedro ◦ vezalno priredje ◦ stopnjevalno priredje ◦ ločno priredje ◦ protivno priredje ◦ pojasnjevalno priredje ◦ posledično priredje
- podredje ◦ osebkov odvisnik ◦ predmetni odvisnik ◦ prilastkov odvisnik ◦ tvornik ◦ trpnik
- krajevni odvisnik ◦ časovni odvisnik ◦ načinovni odvisnik ◦ namerni odvisnik ◦ pogojni odvisnik ◦ dopustni odvisnik ◦ premi in odvisni govor ◦ spremni stavek ◦ dobesedni navedek

PRAVOPIS IN PRAVOREČJE

OBVEZNO

OPIS TEME

Dijak nadgrajuje znanje pravopisa in pravorečja slovenskega knjižnega jezika, ki ga je pridobil v srednjem poklicnem izobraževanju. S tem krepi svoje zavedanje o zakonitostih zapisanega ali govorjenega besedila in tudi samozavest ob sprejemanju, razumevanju, doživljanju, vrednotenju in tvorjenju besedil v slovenskem knjižnem jeziku za najrazličnejše življenjske potrebe in pri poklicnem delovanju.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

SC (1.1.5.1) SC (1.1.1.1)

Dijak usvojeno pravopisno in pravorečno zmožnost praktično izkazuje v rabi in znanje nadgrajuje tako, da je težišče na postopnem, sistematičnem in osmišljenem spoznavanju, usvajanju in utrjevanju pravopisnih pravil, na samostojni uporabi pravopisnih priročnikov v knjižni, spletni obliki ter prepoznavanju in odpravljanju pravopisnih napak v svojih besedilih in v besedilih drugih.

Dijak povezuje znanje s področja pravopisa in pravorečja z vsemi (jezikovnimi in književnimi) temami v katalogu znanja in z vsebinami katalogov znanja drugih predmetov.

Učitelj naj dijakovo pravopisno zmožnost vrednoti ob različnih besedilih tako, da načrtovanje pouka smiselno poveže tudi z drugimi temami iz tega kataloga znanja (npr. s temama *Sporazumevanje in besedilo*, *Odzivi na književna besedila* idr.) ter medpredmetno.

PRAVOPIS

CILJI

Dijak:

- : dejavno in problemsko nadgrajuje znanje slovenskega pravopisa;
- : pravilno zapisuje besedilo;
- : prepozna pravopisne napake v zapisu in jih odpravlja.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » tvori pravopisno pravilna besedila;
- » uporabi pravopisne priročnike v knjižni in spletni obliki;
- » v svojih besedilih (tudi v besedilih s poklicnega področja) in v besedilih drugih **prepozna** pravopisne napake, jih odpravi in utemelji svoje popravke z navajanjem pravila;
- » vrednoti pravilnost zapisa domačih in prevzetih besed s poklicnega področja ter odpravi in pojasni popravke.

TERMINI

- velika in mala začetnica ◦ ločila ◦ pisanje skupaj, narazen in z vezajem ◦ zapisovanje glasov
- krajšave ◦ prevzete besede in besedne zveze ◦ deljenje besed

PRAVOREČJE

CILJI

Dijak:

- : nadgrajuje znanje o izreki knjižne zvrsti slovenskega jezika;
- : knjižno izreko ločuje od neknjižne (pogovorne, narečne) izreke;
- : popravlja svoje pravorečje v rabi.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » med govornim nastopanjem in med formalnim pogovorom (tudi v poklicnih okoliščinah) govori knjižno in razločno;
- » izgovori prevzete besede v skladu s pravili slovenske izreke;
- » v povedi/zvezi povedi/besedilu odkrije pravorečne napake, jih odpravi in utemelji svoje popravke tako, da uporablja strokovne izraze iz tega kataloga znanja;
- » prepozna svojo neknjižno izreko besed in povedi, jo odpravi in utemelji svoje popravke;
- » s primeri pokaže razlike med slovensko izreko in izreko tujih jezikov.

TERMINI

- izreka

SLOVENŠČINA V DIGITALNI DOBI

OBVEZNO

OPIS TEME

Dijak razvija in nadgrajuje znanja, potrebna za soočanje z jezikom in jeziki v digitalni dobi. Tema je zasnovana odprto in omogoča sodoben pouk tudi ob morebitnih nepredvidenih novih jezikovnih tehnologijah.

Učitelj naj z uporabo različnih spletnih strani, aplikacij, spletnih učilnic ipd. spodbuja tudi uporabo in zavedanje pomena slovenskega jezika v spletnem okolju. Pridobljeno znanje naj dijak uporablja v vsakdanjem življenju in svoje zamisli in izkušnje vpleta v sooblikovanje pouka. Pomembno je, da pridobiva izkušnjo pomena in vloge slovenskega jezika v digitalnem okolju ter ga primerja z vlogami tujih jezikov, ki se jih uči.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Učitelj naj vključuje informacijsko tehnologijo za doseganje učnih ciljev vseh tem v katalogu znanja ter za razvijanje digitalne kompetentnosti. Pri tem naj mu bo v pomoč referenčni okvir *DigComp 2.2, Okvir digitalnih kompetenc za državljane, Z novimi primeri rabe, znanja, spretnosti in stališč*, ki je dosegljiv na povezavi <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/n0n2c3c>.

Dijak naj digitalno kompetentnost, ki je določena za predmet slovenščina, predvsem razvija v šoli (npr. v računalniški učilnici) in pri samostojnem delu, lahko pa tudi v obliki medpredmetnega povezovanja. Pri pouku slovenščine naj bodo v ospredju naslednje digitalne kompetence:

- » brskanje po podatkih, iskanje in filtriranje podatkov, informacij in digitalnih vsebin;
- » vrednotenje podatkov, informacij in digitalnih vsebin;
- » interakcija z uporabo digitalnih tehnologij;
- » deljenje z uporabo digitalnih tehnologij;
- » upoštevanje spletnega bontona;
- » upravljanje z digitalno identiteto;
- » razvijanje digitalnih vsebine;
- » poznavanje avtorskih pravic in licenc in

» prepoznavanje vrzeli v obvladovanju digitalnih kompetenc in prizadevanje za njihovo izboljševanje.

Učitelj naj dijaka usmerja tudi k izgrajevanju besedilnega pomena pri večkodnih besedilih s poudarkom na tem, kako različni elementi (kot so slike, video posnetki, zvoki, interaktivni elementi) vplivajo na sprejemanje, razumevanje, interpretacijo in vrednotenje sprejetega besedila.

OBLIKOVANJE IN RAZVIJANJE ZAVESTI O SLOVENŠČINI V DIGITALNI DOBI

CILJI

Dijak:

- bere digitalno besedilo ter dejavno prepoznava razlike med linearnim in digitalnim branjem;
- kritično bere digitalna besedila s poklicnega področja in pri tem uporablja ustrezne strategije;
- uporablja digitalno tehnologijo pri razvijanju (kritične) sporazumevalne zmožnosti s sprejemanjem digitalnih besedil, kot podporo kritičnemu mišljenju in razvijanju ustvarjalnosti, za iskanje, zbiranje, izmenjavo, obdelavo in vrednotenje podatkov ter za (kritični) odziv na sprejeto besedilo;
SC (4.1.2.1 | 4.2.1.1 | 4.2.5.1)
- spoznava prisotnost slovenščine v operacijskih sistemih, aplikacijah, na najrazličnejših napravah, spletnih straneh, pri pretočnih storitvah ipd. ter razmišlja o pomenu izbire slovenskega jezika pri njihovi uporabi;
SC (4.2.6.1)
- ! spoznava napredne možnosti različnih tipkovnic in pomen uporabe ustrezne tipkovnice za vsak jezik;*
- ! spoznava tehnološke možnosti za lažje pisanje v slovenščini na mobilnih napravah.*

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

celostno prebere digitalna besedila (tudi s poklicnega področja) ter izkaže svoje razumevanje in vrednotenje prebranega;

- » nastavi slovenščino kot operacijski jezik v vsaki napravi in v vsakem operacijskem sistemu, ki to dopušča;
- » uporabi slovenski vmesnik na izbrani napravi;
- » izbere slovensko različico spletne strani ali programa/aplikacije;
- » izbere slovenske podnapise pri pretočnih storitvah;
- » izbere slovensko, angleško in druge tipkovnice na mobilnih napravah;
- » se v ustrezni zvrsti slovenščine kulturno sporazumeva s pomočjo različnih aplikacij. (4.2.5.1)

JEZIKOVNE TEHNOLOGIJE, ORODJA, VIRI IN PRIROČNIKI

CILJI

Dijak:

○: pri razvijanju (kritične) sporazumevalne zmožnosti spoznava in uporablja jezikovne tehnologije in orodja, spoštuje pravice avtorjev in jih ustrezno citira;

SC (4.3.3.1)

○: spremlja in kritično vrednoti svojo zmožnost uporabe digitalnih jezikovnih tehnologij pri razvijanju (kritične) sporazumevalne zmožnosti.

SC (4.5.4.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» kritično uporabi črkovalnike, pregledovalnike, prevajalnike, povzemalnike, sintetizatorje in prepoznavalnike govora, jezikovne korpuse, velike jezikovne modele in jezikovne priročnike ter predstavi njihove prednosti in pomanjkljivosti.

TERMINI

- jezikovni portal ◦ spletni slovar ◦ spletni jezikovni priročnik ◦ jezikovno orodje ◦ črkovalnik
- pregledovalnik ◦ prevajalnik ◦ povzemalnik ◦ sinteza govora ◦ razpoznavanje govora
- jezikovni korpus ◦ veliki jezikovni model

MOTIVACIJSKO BRANJE

OBVEZNO

OPIS TEME

Glavni namen te teme je razvijanje pozitivnega odnosa do branja s krepitvijo bralne kulture in bralnih navad ob kakovostnih književnih in neumetnostnih besedilih. Pri tem dijak razmišlja tudi o pomenu bralne pismenosti za oblikovanje lastne identitete in za delovanje v družbi, pri čemer bralno pismenost razumemo zelo široko, vključno z zmožnostjo poslušanja, govorjenja in pisanja. Dijak ima možnost izbire bralnega gradiva glede na zanimanje, medbesedilno izkušnost in namen branja.

Pri branju književnih besedil naj bo v ospredju predvsem doživljanje prebranega, čustveno vživljanje v literarne svetove in raziskovanje novih književnih svetov. Dijak lahko glede na svoj literarni okus izbira med književnimi besedili s priporočilnega seznama ali po svoji želji, pri čemer se lahko prepusti literarnemu doživetju, uživa v branju in razvija samozaupanje v lastno zmožnost literarnega branja.

Pri branju neumetnostnih besedil naj dijak samostojno izbira raznovrstna besedila s poklicnega področja, zelo priporočljivo je, da so ta tudi v povezavi z vsebinami s področij skupnih ciljev, npr.: trajnostnega razvoja, zdravja, športa, osebne rasti ipd. Po branju naj sledi izmenjava bralne izkušnje med dijaki z uporabo digitalne tehnologije. Eno neumetnostno besedilo naj v vsakem letniku prebere tudi za obvezno domače branje (v povezavi s temo *Sporazumevanje in besedilo*).

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Tema se povezuje s temami *Književnost kot besedna umetnost v prostoru in času*, *Odzivi na književna besedila*, *Sporazumevanje in besedilo ter Slovenščina v digitalnem okolju*.

Neumetnostna besedila: Za obvezno domače branje so primerna tista neumetnostna besedila, ki jih dijak lahko prebere samostojno in v celoti; pri tem naj uporablja priporočene bralne strategije v didaktičnih priporočilih. Napotki za izbiro besedila so pri temi *Sporazumevanje in besedilo* (priporoča se individualiziran pristop). V vsakem letniku naj izbere **eno neumetnostno besedilo za obvezno domače branje**.

Književna besedila: Dijak za motivacijsko branje izbere poljubno knjigo (med predlogi s priporočilnega seznama ali po lastni izbiri). Pomembno je, da je dijakom omogočena pozitivna bralna izkušnja, zato lahko dijak namesto predlaganih književnih besedil v priporočilnem seznamu izbere druga, če lahko ob njih doseže iste cilje in če so primernejša glede na njegovo recepcijsko zmožnost. Med branjem uporablja bralne strategije, sproti beleži zaznave in vprašanja ter razmišlja o prebranem. V vsakem letniku naj izbere **eno književno besedilo iz te**

teme za obvezno domače branje. Za zaključni letnik priporočamo, da prebere eno besedilo iz sklopa *Slovenska književnost 21. stoletja* ali eno besedilo iz sklopa *Svetovna književnost 21. stoletja (nagrajene knjižne uspešnice)*, lahko pa izbere tudi kateri koli drugi sklop, če bolj ustreza njegovemu literarnemu okusu.

SC (1.3.5.1) SC (3.1.2.2) SC (3.1.3.1) SC (4.5.2.1) SC (5.3.5.2) SC (5.2.2.1)

PRIPOROČILNI SEZNAM ZA MOTIVACIJSKO BRANJE KNJIŽEVNIH BESEDIL:

I. Žanrska literatura, npr.:

A. Potopis

- » Evald Flisar: *Popotnik v kraljestvu senc/Čarovnikov vajevec*
- » Sonja Porle: *Črni angel, varuh moj*
- » Tomo Križnar: *Nuba: čisti ljudje*
- » Mare Cestnik: *Nasmej se mi s poševnimi očmi*
- » Branko Gradišnik: *Strogo zaupno na Irskem*
- » Zvone Šeruga: *Nekam daleč*
- » Benka Pulko: *Po Zemlji okoli Sonca*
- » Petra Škarja: *CAMINO - Od suženjstva do svobode*
- » Alma Maksimiljana Karlin: *Neskončno potovanje*

B. Dnevnik

- » Mark Avrelj: *Dnevnik*
- » Andrej Capuder: *Pariški dnevnik*
- » Edvard Kocbek: *Tovarišija / Listina*
- » Janez Suhadolc: *Nič ne bom rekel, tiho pa tudi ne bom*
- » Dara McAnulty: *Dnevnik mladega naravoslovca*
- » Sara Zupan: *Dnevnik (nore) skulirane sladostrastnice*
- » Nejc Zaplotnik: *Alpinistični dnevnik*

C. Biografija

- » Alojz Rebula: *Pastir prihodnosti/Duh velikih jezer*
- » Emil Ludwig: *Napoleon*
- » Stefan Zweig: *Marija Antoinetta*

- » Patrick Besson: *Doković: Zavračam*
- » Blaž Vurnik: *Ivan Cankar: podobe iz življenja*
- » Boris Pahor in Cristina Battocletti: *Nikogaršnji sin*
- » Jack Fairweather: *Prostovoljec*
- » Ivan Sivec: *Modra vrtnica*
- » Ilka Vašte: *Roman o Prešernu*

Č. Avtobiografija

- » Janez Trdina: *Moje življenje*
- » Ivan Cankar: *Moje življenje*
- » Reinhold Messner: *Podobe smisla*
- » Miha Mazzini: *Osebnost*
- » Mira Furlan: *Imej me rajši od vsega na svetu*
- » Nejc Zaplotnik: *Pot*
- » Jean J. Rousseau: *Izpovedi*
- » Jurij Souček: *Glej ga, Součka!*
- » Dijana Matković: *Zakaj ne pišem*
- » Saša Kveder: *Tokrat bo drugače*
- » Eneja Kobal: *Absolutno preveč*
- » Ivana Djilas: *A si lahko vsaj enkrat tiho*
- » Feri Lainšček: *Kurji pastir/Petelinje jajce/Kurja fizika*

D. Mladinsko pripovedništvo

- » Ivo Zorman: *V sedemnajstem*
- » Bogdan Novak: *Ninina pesnika dva*
- » Janja Vidmar: *Črna vrana*
- » Igor Karlovšek: *Gimnazijec*
- » Neli Kodrič: *Fronta*
- » Cvetka Bevc: *Božiček v ušesu*
- » Mateja Gomboc: *Balada o drevesu*

- » Marjana Moškrič: *Sneg/Čadavec/Ledene magnolije/Sanje o belem štrpedu*
- » Aksinja Kermauner: *Orfejeva lira*
- » Daniel Defoe: *Robinson Crusoe*
- » Jonathan Swift: *Gulliverjeva potovanja*

E. Kriminalno pripovedništvo

- » Ljuba Prenner: *Neznani storilec*
- » Željko Kozinc: *Lovci na Rembrandta*
- » Maja Novak: *Cimre*
- » Tadej Golob: *Jezero*
- » Artur Conan Doyle: *Študija v škrlatnem/Prigode Sherlocka Holmesa*
- » Agatha Christie: *Umor v Orient ekspresu*
- » Georges Simenon: *Moj prijatelj Maigret*
- » Samuel Bjørk: *Angelsko hladna*
- » Jure Godler: katero koli besedilo

F. Zgodovinsko pripovedništvo

- » Jakob Sket: *Miklova Zala*
- » Bratko Kreft: *Kranjski komedijanti*
- » Mira Mihelič: *Cesta dveh cesarjev*
- » Victor Hugo: *Notrdamski zvonar*
- » France Bevk: *Iskra pod pepelom*
- » Ivan Sivec: *In vedno bodo cvetele lipe*
- » Alexandre Dumas st.: *Trije mušketirji*
- » Margaret Mitchell: *V vrtincu*
- » Gustave Flaubert: *Salambô*

G. Fantastično in znanstvenofantastično pripovedništvo

- » Miha Remec: *Astralni svetilniki*
- » Vid Pečjak: *Adam in Eva na planetu starcev*
- » Aldous Huxley: *Krasni novi svet*

- » Ray Bradbury: *Fahrenheit 451*
- » Isaac Asimov: *Golo sonce*
- » Dita Zipfel: *Kako mi je norost razložila svet*
- » Douglas Adams: *Štoparski vodnik po galaksiji*

II. Slovenska književnost 21. stoletja, npr.:

- » Pesništvo: Peter Semolič: *Krogi na vodi*; Primož Čučnik: *Delo in dom*; Jure Jakob: *Lakota*; Anja Golob: *Vesa v zgibi*; Veronika Dintinjana: *V suhem doku*; Miljana Cunta: *Nekajkrat smo zašli, zdaj se vračamo*
- » Roman: Andrej E. Skubic: *Koliko si moja*; Goran Vojnovič: *Čefurji raus / Figa*; Bronja Žakelj: *Belo se pere na devetdeset*; Veronika Simoniti: *Ivana pred morjem*; Mateja Gomboc: *Gorica*;
- » Kratka pripoved: Suzana Tratnik: *Noben glas*; Ana Svetel: *Dobra družba: zgodbe o prevozi*; Anja Mugerli: *Čebelja družina*;
- » Dramatika: Rok Vilčnik: *Smeti na Luni*; Simona Semenič: *5fantkov.si*; Nejc Gazvoda: *Tih vdih*; Tjaša Mislej: *Naše skladišče*; Katarina Morano: *Usedline*; Žanina Mirčevska: *Konec Atlas*

III. Svetovna književnost 21. stoletja (nagrajene knjižne uspešnice), npr.:

- » Kazuo Ishiguro: *Klara in sonce / Ne zapusti me nikdar*
- » Elena Ferrante: *Genialna prijateljica*
- » Cormac McCarthy: *Cesta*
- » Anthony Doerr: *Vsa ta nevidna svetloba*

IV. Slovanske književnosti, izseljenska in zamejska književnost, npr.:

- » Boris Pahor: po izbiri
- » Marko Kravos: *Trst v žepu*
- » Dušan Mukič: *Ljubljana skoz' moja očala = Ljubljana skaus aukole moje* (ali katero drugo knjigo iz zbirke Med Rabo in Muro)
- » Maja Haderlap: *Angel pozabe*
- » Marko Sosič: *Balerina, balerina*
- » Ivo Andrić: *Most na Drini*
- » Kristian Novak: *Cigan, ampak najlepši*
- » Karel Čapek: *Vojna z močeradi*

MOTIVACIJSKO BRANJE NEUMETNOSTNIH BESEDIL

CILJI

Dijak:

○: oblikuje bralne navade tako, da načrtno redno bere v skladu s svojimi zmožnostmi in vztraja pri branju zahtevnejših neumetnostnih besedil;

SC (3.1.3.3)

○: predstavi svojo bralno izkušnjo s pomočjo uporabe digitalnih tehnologij;

SC (4.2.2.1 | 4.3.1.1)

○: spremlja in vrednoti svojo bralno zmožnost neumetnostnih besedil s poklicnega področja ter si prizadeva za njeno izboljšanje.

SC (3.1.3.2)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

Standardi znanja niso določeni.

MOTIVACIJSKO BRANJE KNJIŽEVNIH BESEDIL

CILJI

Dijak:

○: razvija zmožnost interpretacije (doživljanja, razumevanja, vrednotenja in aktualizacije) celotnega književnega besedila;

○: razvija pozitivno podobo o sebi kot bralcu tako, da spoznava in uporablja raznolike bralne strategije ter uravnava svoja čustva, ki se porajajo ob (zahtevnejšem) literarnem branju;

SC (3.1.2.3)

○: v dvojici s sošolcem (ali skupini) predstavi svojo bralno izkušnjo: prepozna vrednost branja leposlovja, izraža doživljanje in razumevanje prebranega književnega besedila in razmišlja o tem, kako njegova bralna izkušnja prispeva k njegovemu bralnemu razvoju.

SC (3.1.1.1 | 5.2.2.1 | 5.3.4.1 | 5.3.5.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» predstavi svoje doživljanje, razumevanje in vrednotenje celotnega književnega besedila v obsegu vsaj 300 besed;

» predstavi svojo bralno izkušnjo in vtise ob literarnem branju ter ovrednoti svoj bralni proces.

KNJIŽEVNOST KOT BESEDNA UMETNOST V PROSTORU IN ČASU

OBVEZNO

OPIS TEME

Dijak spoznava in pogloblja znanje o temeljnih delih iz slovenske, evropske in svetovne književnosti, njihovih avtorjih ter literarnozgodovinskih obdobjih in smereh, v katerih so nastala. V ospredju je sistematično poznavanje slovenskega literarnega razvoja in pogloblitnih obrisov razvoja evropske in svetovne književnosti.

Dijak bere, interpretira in primerja književna besedila ali odlomke daljših književnih besedil ter se seznanja z definicijo literature/književnosti/leposlovja kot korpusa besedil z literarnoumetniškimi lastnostmi.

V poklicno-tehničnem izobraževanju je v ospredju literarno doživetje, ki se nadaljuje v razmišljanje predvsem o vsebinskih, deloma tudi o oblikovnih, motivno-tematskih plasteh in zgradbeno-slogovni sestavi književnih besedil. Pri tem dijak uzavešča tudi, da je literarno branje večstopenjski proces, ki se začne z doživljajskim branjem in se nadaljuje z (meta)kognitivno-kritičnim šolskim in ustvarjalnim branjem.

Dijak nadgrajuje spoznavne procese, s katerimi sodeluje pri literarnem branju (npr. doživljanje, razumevanje, primerjanje, uvrščanje, vrednotenje) ter svoja opažanja sintetizira v pomen obdobja/smeri, ob tem pa uporablja strokovne izraze iz tega kataloga znanja.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Ta tema se neposredno povezuje s temami *Motivacijsko branje*, *Slovenska slovstvena folklor in Odzivi na književna besedila*, posredno pa tudi s temama *Slovenski jezik v prostoru, družbi in času* (gl. skupino ciljev Zgodovina slovenskega jezika) ter *Slovenščina v digitalni dobi*. Pri tem je pomembno, da učitelj pouk načrtuje tako, da **se ohranja celovitost literarnozgodovinskega razvoja slovenske književnosti**, zato naj se vsebine (skupine ciljev), ki jih učitelj ni izbral za poglobljeno obravnavo pri pouku, obravnavajo informativno, npr. s kratko razlago učitelja, z vnaprej pripravljenimi govornimi nastopi dijakov ipd.

Učitelj **obravnavava vse obvezne cilje** v povezavi s starojudovsko in antično književnostjo, protestantizmom in barokom na Slovenskem, romantiko na Slovenskem, evropskim realizmom in realizmom na Slovenskem ter slovensko in evropsko moderno.

Med preostalimi skupinami ciljev, ki so označeni z ležečim tiskom, izbere še eno literarnozgodovinsko obdobje ali temo *Slovenska slovstvena folklor*.

Učitelj lahko ocenjuje obvezne in izbirne cilje, ki jih je obravnaval pri pouku, skladno s standardi znanja v tem katalogu znanja. Minimalni standardi znanja so v krepkem tisku.

Pri analizi obravnavanih književnih besedil naj bodo v ospredju vsebinske ter najopaznejše oblikovne in slogovne lastnosti besedil, pri čemer naj učitelj skladno z zmožnostmi in zanimanji dijakov spodbuja tudi primerjanje z drugimi književnimi besedili, čeprav je ta cilj izbirni. Pri načrtovanju pouka naj izhaja iz predznanja dijakov.

Pri obravnavi književnih besedil je pomembno naslednje:

- » pri vsebinsko in oblikovno zahtevnih besedilih so potrebni temeljita najava, opozorilo na pomen in oblikovanost težjih mest v besedilu (npr. besedje, metaforika, težji skladenjski sklopi ipd.), da dijak lahko vzpostavi stvarno podlago za sprejemanje obravnavanih besedil;
- » estetsko doživetje se vzpostavi tako, da dijak doživljajsko posluša interpretativno branje pripravljenega bralca ali posnetka;
- » daljša besedila se interpretativno berejo po krajših enotah in sproti komentirajo (tudi ob podpori multimedijskih virov);
- » skupinska analiza vsebine in oblike besedil med branjem je namenjena temu, da dijak poglobljeno razume njihovo sestavo;
- » analiza oz. ugotavljanje posameznosti v besedilu se povezuje z njihovo estetsko vlogo v celoti, v tej fazi dijak usvaja tudi strokovne izraze iz tega kataloga znanja;
- » analizi sledi vračanje k besedilni celoti tako, da dijak samostojno vrednoti, primerja obravnavano besedilo z drugimi po tematiki ali literarnosti ipd. (pri tem gre za povezovanje te teme s temo *Odzivi na književna besedila*);
- » v fazi sinteze spoznanj pa naj učitelj dijaka spodbudi k razmisleku, zakaj besedilo velja za kanonsko, zakaj velja za umetniško; pri tem ga usmerja na opazovanje etičnih, estetskih in spoznavnih odlik književnega besedila.

Interpretacija književnega besedila naj izhaja iz prvotnega doživljajskega odziva dijaka na prebrano: od vživljanja v književne svetove (v književne osebe, njihova dejanja, obnašanje, čustvovanje) dijak ob vodenju učitelja prehaja v razčlenbo besedila. Arhaične besede in obrnjen besedni red oz. zapleteno skladnjo učitelj prevaja v sodobno slovenščino in na različne načine spodbuja obnavljanje besedila (npr. z vprašanji kdo, kje, kaj, kdaj, določanjem kraja in časa dogajanja, motivno-tematske analize, prepoznavanjem vzdušja/atmosfere ipd.), analiziranje zgradbe besedila (npr. členitev na poglavja, podpoglavja, okvirno in vloženo pripoved, uvod, zaplet, vrh itd.), označevanje književnih oseb in odnosov med njimi.

Dijak lahko pridobi sistematično literarnozgodovinsko znanje ob krajši uvodni učiteljevi razlagi, ponazorjeni s citati iz besedil, multimedijskimi vložki idr. – v njej sodeluje dijak s svojim predznanjem, izkušnjami, vprašanji in mnenji tudi sam. Podatke lahko pridobi tudi samostojno, in

sicer tako, da raziskuje elektronske in pisne vire o določenih temah iz obravnavanih literarnozgodovinskih obdobjih ter jih predstavi v razredu. V raziskovanje lahko vključi različna strokovna mnenja, krajše citate iz besedil ipd. Celostno informacijo o literarnozgodovinskem obdobju lahko dijak pridobi tudi induktivno: kot sklepno razvrščanje spoznanj, pridobljenih ob obravnavi književnih besedil, ki ga opravi, njegovo delo pa dopolni učitelj.

Pri obravnavi besedila priporočamo skladno z metodo šolske interpretacije tudi druge metode, npr.: metodo pogovora, diskusije in razlage, metodo tesnega branja in učne verige. Pri tem naj učitelj pouk načrtuje tako, da bo nekaj časa namenjenega tudi glasnemu branju dijakov; tako jih lahko učinkovito podpre pri zahtevnejših bralnih izzivih in krepi njegovo bralno kondicijo.

SC (1.3.1.1) **SC** (1.3.2.1)

KNJIŽEVNI POUK

Pri pouku književnosti dijak bere književna besedila iz tem *Književnost kot besedna umetnost v prostoru in času* ter *Motivacijsko branje*.

Obvezno domače branje vključuje besedila iz literarnozgodovinskih obdobjih pri tej temi ter najmanj eno književno besedilo za motivacijsko branje do konca šolanja pri temi *Motivacijsko branje* (seznam teh besedil je naveden v temi *Motivacijsko branje*).

Do zaključka programa dijak za obvezno domače branje prebere po eno besedilo iz vsake vrstice pri zapisu 'obvezno za domače branje' (v vrstici, kjer je navedenih več besedil, izbere eno) ter najmanj eno motivacijsko besedilo do konca šolanja (učitelj se prilagaja bralni zmožnosti dijaka, priporoča se tudi individualiziran pristop).

I. STARE NEEVROPSKE KNJIŽEVNOSTI IN ANTIKA

Obvezno za obravnavo: eno biblijsko besedilo, en grški ep in ena grška tragedija.

Nabor književnih besedil:

- » *Bog ustvari vesolje in človeštvo*
- » *Zgodba o Suzani*
- » *Psalm 130* (129)
- » *Psalm 137* (136)
- » *Smrt Janeza Krstnika*
- » *Svatba v Galilejski Kani*
- » *Prilika o izgubljenem sinu*
- » Homer: *Iliada/Odiseja*
- » Sofokles: *Kralj Ojdip/Antigona*

- » Katul: *Sovražim in ljubim*
- » Horac: *Carpe diem*
- » Petronij: *Satirikon (Na pojedini pri Trimalhionu)*
- » Gustav Schwab: *Najlepše antične pripovedke*

Obvezno domače branje:

- » Sofokles: *Antigona* / *Kralj Ojdip*

II. SREDNJI VEK

Izbirna skupina ciljev: *Velikonočna pesem* (iz Stiškega rokopisa) / *II. Brižinski spomenik* (Pridiga o grehu in pokori) in še eno besedilo iz nabora.

Nabor književnih besedil:

- » Konrad Žolneški: *Slana in nenadni sneg* (viteška pesem na slovenskih tleh)
- » *Roman o Tristanu in Izoldi*
- » *Burka o jezičnem dohtarju*
- » *Carmina burana*
- » Dante Alighieri: *Božanska komedija*

III. OD RENESANSE DO BAROKA

Obvezno za obravnavo: eno besedilo slovenskih protestantov, eno slovensko baročno besedilo ter eno lirsko in eno epsko/dramsko besedilo evropske renesanse.

Nabor književnih besedil:

- » Primož Trubar: *O narečni raznolikosti (Ta evangeli sv. Matevža)*
- » Jurij Dalmatin: izbrani odlomek iz prevoda *Biblije*
- » Janez Svetokriški: *Na noviga lejta dan*
- » Janez V. Valvasor: *Slava vojvodine Kranjske*
- » Francesco Petrarca: *Canzoniere* (izbrana pesem)
- » Miguel de Cervantes Saavedra: *Don Kihot*
- » Marin Držić: *Dundo Maroje*

Obvezno domače branje:

- » Giovanni Boccaccio: *Dekameron* (izbor)/William Shakespeare: *Hamlet/Romeo in Julija/Beneški trgovec*

IV. KLASICIZEM IN RAZSVETLJENSTVO

Izbirna skupina ciljev: eno Vodnikovo besedilo, eno Linhartovo besedilo, eno besedilo evropskega razsvetljenstva in klasicistične komedije.

Nabor književnih besedil:

- » Valentin Vodnik: *Nemški inu krajnski kojn|Zadovoljni Krajnc|Dramilo|Kuharske bukve*
- » Anton T. Linhart: *Ta veseli dan ali Matiček se ženi*
- » Molière: *Tartuffe/Skapinove zvijače*

V. PREDROMANTIKA IN ROMANTIKA

Obvezno za obravnavo: Prešernove ljubezenske in domovinske pesmi ter dve besedili evropske romantike.

Izbirno za obravnavo: eno besedilo evropske predromantike.

Nabor književnih besedil:

- » France Prešeren: *Pevcu/Zdravljica/Sonetni venec (1., 7., 8. in 15. sonet)*
- » Johann Wolfgang von Goethe: *Trpljenje mladega Wertherja*
- » George Noel Gordon Byron: *Romanje grofiča Harolda/Parizina*
- » Heinrich Heine: *Lorelaj*
- » Emily Bronte: *Viharni vrh*
- » Johann Wolfgang von Goethe: *Majska pesem*
- » Mihail Jurjevič Lermontov: *Jadro*

Obvezno domače branje:

- » Aleksander Sergejevič Puškin: *Jevgenij Onjegin*

VI. REALIZEM IN NATURALIZEM

Obvezno za obravnavo: dve besedili evropskega realizma in najmanj eno besedilo slovenskega realizma.

Izbirno za obravnavo: eno besedilo evropskega naturalizma.

Nabor književnih besedil:

- » Simon Jenko: *Obrazi (uvodni, 5., 7. in 10.)*
- » Janko Kersnik: *Jara gospoda*
- » Simon Gregorčič: *Človeka nikar!/Njega ni/Veseli pastir*
- » Anton Aškerc: *Ponočna potnica/Zimska romanca/Mejnik*
- » Josip Jurčič: *Telečja pečenka*
- » Honore de Balzac: *Oče Goriot*
- » Emile Zola: *Beznica*
- » Henrik Ibsen: *Strahovi*
- » Lev N. Tolstoj: *Ana Karenina*

Obvezno domače branje:

- » Fjodor M. Dostojevski: *Zločin in kazen/Gustave Flaubert: Gospa Bovary*

VII. SLOVENSKA IN EVROPSKA MODERNA

Obvezno za obravnavo: eno pripovedno in eno dramsko Cankarjevo besedilo, dve pesniški besedili drugih avtorjev slovenske moderne s prepoznavnimi prvinami impresionizma, nove romantike in simbolizma in najmanj eno besedilo evropske moderne s prepoznavnimi prvinami dekadence, impresionizma, nove romantike in simbolizma.

Nabor književnih besedil:

- » Dragotin Kette: *Aj, ta lepa krčmarica*
- » Josip Murn: *Sneg/Ko dobrane se mrače*
- » Oton Župančič: *Duma/Ti skrivnostni moj cvet/Zvečer*
- » Alojz Gradnik: *Eros – Tanatos, Pisma*
- » Lili Novy: *Ogenj*
- » Zofka Kveder: *Misterij žene*
- » Ivan Cankar: *Za narodov blagor/Hlapci/Kralj na Betajnovi*
- » Charles Baudelaire: *Pesem o albatrosu/Spleen*
- » Paul Verlaine: *Zahajajoča sonca/Jesenska pesem*
- » Arthur Rimbaud: *Samoglasniki*

Obvezno domače branje:

- » Ivan Cankar: *Na klancu/Hiša Marije Pomočnice/Martin Kačur*
- » Henrik Ibsen: *Nora*/Oscar Wilde: *Saloma*

VIII. SLOVENSKA IN EVROPSKA KNJIŽEVNOST V PRVI POLOVICI 20. STOLETJA

Izbirna skupina ciljev: eno ekspresionistično, eno socialnorealistično besedilo slovenske književnosti in eno besedilo evropske književnosti.

Nabor književnih besedil:

- » Srečko Kosovel: *Slutnja/Ekstaza smrti /Tragedija na oceanu/Kons. 5/Pesem št. X*
- » France Balantič: *Tkanina revna sem/Zasuta usta*
- » Karel Destovnik Kajuh: *Samo en cvet*/Matej Bor: *Srečanje*
- » Slavko Grum: *Dogodek v mestu Gogi*
- » Ivan Pregelj: *Matkova Tina*/Lovro Kuhar – Prežihov Voranc: *Samorastniki/Boj na požiralniku*
- » Miško Kranjec: *Povest o dobrih ljudeh*
- » James Joyce: *Ljudje iz Dublina/Evelina*
- » Franz Kafka: *Preobrazba*
- » Sergej A. Jesenin: *Vrnitev domov*
- » Boris Pasternak: *Doktor Živago*
- » Jaroslav Hašek: *Dobri vojak Švejk*

IX. KNJIŽEVNOST V DRUGI POLOVICI 20. STOLETJA

Izbirna skupina ciljev: tri lirski, eno epsko in eno dramsko besedilo slovenske književnosti ter eno epsko in eno dramsko besedilo evropske književnosti.

Nabor književnih besedil:

- » Janez Menart: *Croquis*
- » Lojze Krakar: *Med iskalci biserov*
- » Ciril Zlobec: *Sveta mesta tvojega telesa*
- » Kajetan Kovič: *Bela pravljica/Južni otok*
- » Dane Zajc: *Veliki črni bik/Črni deček*

- » Gregor Strniša: *Večerna pravljica/Vrba*;
- » Svetlana Makarovič: *Odštevanka*
- » Tomaž Šalamun: *Gobic/Himna svetovne odgovornosti*
- » Milan Jesih: *Nekega dne, ob uri, ko mrači se*
- » Boris A. Novak: *Oče*
- » Aleš Šteger: *10 prošenj za lahko noč*
- » Lucija Stupica: *Hotel ideal*
- » Edvard Kocbek: *Strah in pogum*
- » Ciril Kosmač: *Tantadruj*
- » Vitomil Zupan: *Menuet za kitaro*
- » Marjan Tomšič: *Vruja*
- » Andrej Blatnik: *Električna kitara*
- » Andrej Skubic: *Fužinski bluz*
- » Feri Lainšček: *Namesto koga roža cveti*
- » Polona Glavan: *Anton*
- » Dominik Smole: *Antigona*
- » Drago Jančar: *Veliki briljantni valček*
- » Matjaž Zupičič: *Vladimir*
- » Albert Camus: *Tujec*
- » Samuel Beckett: *Čakajoč Godota*
- » Eugene Ionesco: *Plešasta pevka*
- » Jean-Paul Sartre: *Zaprta vrata*

V PROSTORU IN ČASU

CILJI

Dijak:

- O:** spozna literarnozgodovinski kontekst književnih besedil in pri tem uporablja strokovne izraze iz tega kataloga znanja;
- O:** navaja poglobitve predstavnikov literarnozgodovinskega obdobja oz. smeri in njihova dela;
- I:** primerja temeljne značilnosti literarnozgodovinskih obdobj oz. smeri med seboj (tudi medpredmetno);
- I:** vrednoti pomen književnosti obdobja in njegov vpliv na razvoj slovenske in evropske književnosti, jezika in kulture ter nanj osebno;
- I:** v pisnih in elektronskih virih raziskuje in predstavi biografijo avtorjev in njihov širši opus, družbene in kulturne okoliščine literarnozgodovinskega obdobja oz. smeri.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- navede poglobitve predstavnikov obdobja oz. smeri ter njihova reprezentativna dela;
- » pozna družbeno-kulturne in duhovnozgodovinske značilnosti literarnozgodovinskega obdobja oz. smeri, kar dokaže tako, da v obravnavanem književnem besedilu opredeli prvine literarnozgodovinskega obdobja oz. smeri, v katerem je nastalo;
- » ovrednoti pomen literarnozgodovinskega obdobja oz. smeri, v katerem je nastalo predpisano oz. obravnavano književno besedilo tako, da oblikuje (hipo)tezo in jo utemelji;
- » ovrednoti pomen literarnozgodovinskega obdobja oz. smeri tako, da pojasni, kako vpliva na njegovo individualno in kulturno identiteto;
- » predstavi biografijo avtorjev in njihov širši opus v povezavi z obravnavanim književnim besedilom.

TERMINI

- evropski srednji vek ◦ slovenski srednji vek ◦ pismenstvo ◦ humanizem ◦ renesansa
- reformacija/protestantizem ◦ protireformacija ◦ barok ◦ klasicizem ◦ racionalizem ◦ razsvetljenstvo
- predromantika ◦ romantika ◦ abecedni spor/črkarska pravda ◦ ilirizem
- realizem in naturalizem ◦ slovenska in evropska moderna ◦ nova romantika ◦ dekadenca
- simbolizem ◦ impresionizem ◦ nadrealizem ◦ ekspresionizem ◦ socialni realizem

- modernizem ◦ konstruktivizem ◦ avantgarda ◦ slovensko nacionalno vprašanje
- eksistencializem ◦ postmodernizem ◦ starojudovska književnost ◦ antika

STARE NEEVROPSKE KNJIŽEVNOSTI IN ANTIKA

CILJI

Dijak:

- bere besedila starojudovske in antične književnosti ter izraža doživljanje in razumevanje prebranega;
- interpretira književna besedila; pri tem uporablja strokovne izraze iz tega kataloga znanja.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » predstavi in analizira vsebinske ter najopaznejše oblikovne in slogovne lastnosti antičnih in biblijskih besedil;
- » ustrezno uporabi strokovne izraze iz tega kataloga znanja tako, da jih poveže s književnim besedilom;
- » primerja najmanj dve besedili iz tega obdobja tako, da razloži njuno vsebino in obliko.

TERMINI

- psalm ◦ rimska lirika ◦ grško-rimska epika ◦ trojanski in tebanski mit ◦ junaško-mitološki ep
- homerska primera ◦ grška drama in gledališče ◦ dramski trikotnik ◦ dramski konflikt
- tragedija ◦ tragično ◦ katarza ◦ mitologija

SREDNJI VEK

CILJI

Dijak:

I: *bere književna besedila evropskega in slovenskega srednjega veka ter izraža doživljanje in razumevanje prebranega; pri tem uporablja strokovne izraze iz tega kataloga znanja;*

I: *primerja obravnavana književna besedila evropskega in slovenskega srednjega veka.*

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» *predstavi in analizira vsebinske in najopaznejše oblikovne in slogovne lastnosti besedil iz srednjega veka;*

» *ustrezno uporabi strokovne izraze v tem katalogu znanja tako, da jih poveže s književnim besedilom;*

» *primerja najmanj dve besedili iz tega obdobja tako, da razloži njuno vsebino in obliko.*

TERMINI

- versko-alegorični ep
- verski in posvetni motivi
- trubadurska/viteška ljubezen
- rokopis
- pridiga/homilija

OD RENESANSE DO BAROKA

CILJI

Dijak:

- : bere besedila iz obdobja od renesanse do baroka ter izraža doživljanje in razumevanje prebranega;
- : interpretira književna besedila; pri tem uporablja strokovne izraze iz tega kataloga znanja;
- ! : *primerja obravnavana književna besedila evropske renesanse ter slovenske reformacije, protireformacije in baroka.*

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » predstavi in analizira vsebinske in najopaznejše oblikovne in slogovne lastnosti besedil iz renesanse in baroka;
- » ustrezno uporabi strokovne izraze iz tega kataloga znanja tako, da jih poveže s književnim besedilom;
- » *primerja najmanj dve besedili iz tega obdobja tako, da razloži njuno vsebino in obliko.*

TERMINI

○ sonet ○ novela ○ roman ○ parodija ○ elizabetinsko gledališče ○ renesančna tragedija in komedija

KLASICIZEM IN RAZSVETLJENSTVO

CILJI

Dijak:

- I:** bere besedila iz obdobja klasicizma in razsvetljenstva ter izraža doživljanje in razumevanje prebranega;
- I:** interpretira književna besedila; pri tem uporablja strokovne izraze iz tega kataloga znanja;
- I:** primerja obravnavana književna besedila evropskega klasicizma in razsvetljenstva ter razsvetljenstva na Slovenskem.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » predstavi in analizira vsebinske in najopaznejše oblikovne in slogovne lastnosti besedil iz klasicizma in razsvetljenstva;
- » ustrezno uporabi strokovne izraze iz tega kataloga znanja tako, da jih poveže s književnim besedilom;
- » primerja najmanj dve besedili iz tega obdobja tako, da razloži njuno vsebino in obliko.

TERMINI

- komedija
- komično
- alpska poskočnica
- vrste komike (besedna, telesna, značajska, situacijska)

PREDROMANTIKA IN ROMANTIKA

CILJI

Dijak:

- : bere besedila iz obdobja romantike ter izraža doživljanje in razumevanje prebranega;
- : interpretira književna besedila; pri tem uporablja strokovne izraze iz tega kataloga znanja;
- ! : primerja obravnavana književna besedila iz obdobja predromantike in romantike.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » predstavi in analizira vsebinske in najopaznejše oblikovne in slogovne lastnosti besedil iz romantike;
- » ustrezno uporabi strokovne izraze iz tega kataloga znanja tako, da jih poveže s književnim besedilom;
- » primerja najmanj dve besedili iz tega obdobja tako, da razloži njuno vsebino in obliko.

TERMINI

- balada ○ romanca ○ sonet ○ sonetni venec ○ stanca ○ tercina ○ romantična pesnitev
- poučna proza ○ romantična povest ○ romantični roman ○ elegija ○ glosa

REALIZEM IN NATURALIZEM

CILJI

Dijak:

- bere besedila iz obdobja realizma ter izraža doživljanje in razumevanje prebranega;
- interpretira književna besedila; pri tem uporablja strokovne izrazi iz tega kataloga znanja;
- ! primerja obravnavana književna besedila iz obdobja realizma in naturalizma.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » predstavi in analizira vsebinske in najopaznejše oblikovne in slogovne lastnosti besedil iz realizma;
- » ustrezno uporabi strokovne izraze iz tega kataloga znanja tako, da jih poveže s književnim besedilom;
- » primerja najmanj dve besedili iz tega obdobja tako, da razloži njuno vsebino in obliko.

TERMINI

- kmečka tematika ○ domovinska poezija ○ povest ○ obraz ○ svobodna pesniška oblika
- pripovedna tehnika ○ objektivni realizem ○ psihološki realizem ○ estetika grdega ○ novela
- značajejka ○ družbenokritična drama

SLOVENSKA IN EVROPSKA MODERNA

CILJI

Dijak:

- : bere besedila evropske in slovenske moderne ter izraža doživljanje in razumevanje prebranega;
- : interpretira književna besedila; pri tem uporablja strokovne izraze iz tega kataloga znanja;
- ! : *primerja obravnavana književna besedila evropske in slovenske moderne.*

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » predstavi in analizira vsebinske in najopaznejše oblikovne in slogovne lastnosti besedil iz slovenske in evropske moderne;
- » ustrezno uporabi strokovne izraze iz tega kataloga znanja tako, da jih poveže s književnim besedilom;
- » *primerja najmanj dve besedili iz tega obdobja tako, da razloži njuno vsebino in obliko.*

TERMINI

- impresija ○ poetična drama ○ dekadencijska drama ○ subjektivizem ○ farsa/burka ○ verzni prestop ○ simbol ○ prosti verz ○ esteticizem/larpurlartizem ○ satira

SLOVENSKA IN EVROPSKA KNJIŽEVNOST V PRVI POLOVICI 20. STOLETJA

CILJI

Dijak:

- I:** bere besedila iz prve polovice 20. stoletja ter izraža doživljanje in razumevanje prebranega;
- I:** interpretira književna besedila; pri tem uporablja strokovne izraze iz tega kataloga znanja;
- I:** primerja obravnavana književna besedila svetovne in slovenske književnosti prve polovice 20. stoletja.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » predstavi in analizira vsebinske in najopaznejše oblikovne in slogovne lastnosti besedil iz 1. polovice 20. stoletja;
- » ustrezno uporabi strokovne izraze iz tega kataloga znanja tako, da jih poveže s književnim besedilom;
- » primerja najmanj dve besedili iz tega obdobja tako, da razloži njuno vsebino in obliko.

TERMINI

- moderna lirika ◦ moderna novela ◦ moderni roman ◦ moderna drama ◦ tok zavesti
- notranji monolog ◦ doživljeni/polpremi govor ◦ groteska ◦ ekspresionistična estetika
- manifest

SLOVENSKA IN EVROPSKA KNJIŽEVNOST V DRUGI POLOVICI 20. STOLETJA

CILJI

Dijak:

- I:** bere besedila iz druge polovice 20. stoletja ter izraža doživljanje in razumevanje prebranega;
- I:** interpretira književna besedila; pri tem uporablja strokovne izraze iz tega kataloga znanja;
- I:** primerja obravnavana književna besedila svetovne in slovenske književnosti druge polovice 20. stoletja.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » predstavi in analizira vsebinske in najopaznejše oblikovne in slogovne lastnosti besedil iz 2. polovice 20. stoletja;
- » ustrezno uporabi strokovne izraze iz tega kataloga znanja tako, da jih poveže s književnim besedilom;
- » primerja najmanj dve besedili iz tega obdobja tako, da razloži njuno vsebino in obliko.

TERMINI

- intimizem ◦ svobodni verz ◦ brezosebni lirski subjekt ◦ svobodna skladnja ◦ konkretna poezija ◦ novi roman ◦ kratka zgodba

SLOVENSKA SLOVSTVENA FOLKLORA

IZBIRNO

OPIS TEME

Dijak se seznaja s slovensko slovstveno folkloro kot umetnostjo govornega in pétega jezika ter ob tem izraža lastno doživljanje, razumevanje in vrednotenje. Nadgrajuje in na novo spoznava pripovedne in pesniške zvrsti in vrste, prepozna in se opredeljuje do motivno-tematskih, jezikovno-slogovnih in zgradbenih značilnosti, jih analizira, povzema ključne ugotovitve s sintezo, ob tem pa uporablja strokovne izraze iz tega kataloga znanja. Sprejeta besedila tudi aktualizira, komentira, primerja z že znanimi in jih (po)ustvarja. Spoznava lahko tudi zapisovalce/raziskovalce slovstvene folklore skozi čas do današnjih dni.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Ta tema je v celoti izbirna (zato so cilji in standardi znanja v ležečem tisku). Učitelj jih kljub temu lahko izbere v obsegu po svoji presoji. Če izbere cilje iz te teme, jih lahko tudi ocenjuje skladno s standardi znanja v tem katalogu. Minimalni standardi znanja so v krepkem tisku.

Tema se neposredno povezuje s temama *Književnost kot besedna umetnost v prostoru in času* ter *Odzivi na književna besedila*.

Obvezno za obravnavo: ena lirski oz. epski pesem in ena ljudski pripoved.

Nabor književnih besedil:

- Epski oz. lirski ljudski pesem: *Rošlin in Verjanko/Od lepe Vide*
- Ljudski pripoved: *Kralj Matjaž/Zlatorog/Kurent*
- Vpliv slovenskega ljudskega slovstva na sodobno slovensko književnost spoznava dijak ob naslednjih besedilih, npr.:

» Svetlana Makarovič: *Zeleni Jurij/Kolovrat*

» Veni Taufer: *Pesmarica rabljenih besed*

» Jani Oswald: *Pes Marica*

» Drago Jančar: *Prikazovanje/Ljudski balada/Pogled angela*

SC (1.3.1.1) SC (1.3.2.1)

UMETNOST GOVORJENEGA IN PÉTEGA JEZIKA

CILJI

Dijak:

- I:** sprejema besedila slovenske slovstvene folklore ter izraža doživljanje, razumevanje in vrednotenje sprejetih besedil, pri tem uporablja strokovne izraze iz tega kataloga znanja;
- I:** primerja besedila slovenske slovstvene folklore med seboj;
- I:** prepozna ljudske motive in like v sodobni slovenski poeziji in kratki prozi.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » vsebinsko, slogovno in oblikovno analizira ter interpretira besedila slovenske slovstvene folklore;
- » ustrezno uporabi strokovne izraze iz tega kataloga znanja tako, da jih poveže s književnim besedilom slovenske slovstvene folklore;
- » ovrednoti pomen slovenske slovstvene folklore;
- » prepozna in predstavi ljudske motive in like v sodobni slovenski poeziji in kratki prozi.

TERMINI

- ljudska družinska balada ◦ ljudska bajeslovna balada ◦ bajka/bajčna povedka
- legenda/legendna povedka ◦ razlagalna povedka ◦ zgodovinska povedka ◦ dialektizem
- arhaizem

V PROSTORU IN ČASU

CILJI

Dijak:

I: sprejema besedila iz slovenske slovstvene folklorne, opazuje in predstavlja temeljne značilnosti, ob tem pa uporablja strokovne izraze iz tega kataloga znanja;

I: ob samostojnem preučevanju strokovne literature spoznava slovensko slovstveno folkloro in njene zapisovalce skozi čas.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» ob sprejetih besedilih pojasni, kaj je značilno za različice slovenske slovstvene folklorne;

» navede zapisovalce/raziskovalce slovstvene folklorne skozi čas do današnjih dni;

» samostojno preuči strokovno literaturo, se seznani s slovenskim ljudskim gradivom ter presodi njegovo vrednost.

ODZIVI

CILJI

Dijak:

- I:** *na različne načine izraža svoje doživljanje, razumevanje in vrednotenje sprejetih besedil slovenske slovstvene folklorne in jih aktualizira;*
- I:** *spremlja predelave obravnavanega književnega besedila;*
- I:** *literarno ustvarja in poustvarja na podlagi sprejetih besedil;*
- I:** *soustvarja folklorni dogodek.*

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » *aktualizira ljudska besedila tako, da jih poveže s primeri iz sodobnega življenja;*
- » *na podlagi književnega znanja in lastnih bralnih izkušenj ovrednoti sprejeta besedila slovenske književne folklorne in svoje mnenje utemelji;*
- » *komentira ali oceni predelavo ali folklorni dogodek, ki mu prisostvoval oz. soustvarjal;*
- » *predstavi (javnosti) zbrana ljudska besedila/folklorne oblike;*
- » *govorno poustvari (recitira, deklamira, interpretativno bere) izbrano književno besedilo slovenske slovstvene folklorne ob upoštevanju njegovih spoznanih vsebinsko-oblikovnih prvin;*
- » *predstavi svoje (po)ustvarjalno besedilo in svoj ustvarjalni proces ob tem.*

ODZIVI NA KNJIŽEVNA BESEDILA

OBVEZNO

OPIS TEME

Glavni namen te teme je ponovni razmislek dijaka o sprejetih književnih besedilih. Pri tem gre za spodbujanje predvsem višjih miselnih procesov, kot so: vrednotenje, (po)ustvarjanje, aktualizacija in metakognitivna refleksija o lastnem bralnem procesu. Dijak se na literarne pojave odziva tako, da jih opredeljuje, vrednoti, aktualizira, komentira, medpredmetno povezuje in (po)ustvarja, ob tem pa uporablja strokovne izraze iz tega kataloga znanja. Hkrati razmišlja tudi o tem, kako se je njegov prvotni doživljajski odziv ob logično-analitičnih in interpretativnih metodah pri obravnavi besedil spremenil, katere bralne strategije so se izkazale za (ne)učinkovite, česa ni razumel, kje so možnosti za izboljšave ipd.

Sprejeto književno besedilo naj dijak aktualizira tudi skozi perspektivo skupnih ciljev, ko je mogoče. Veliko priložnosti za to ponuja področje trajnostnega razvoja, saj te vsebine poglobljajo razumevanje medsebojno povezanih globalnih izzivov, ki imajo poleg kulturne in družbene tudi okoljsko in gospodarsko razsežnost (predloge dejavnosti za aktualizacijo navajamo v didaktičnih priporočilih).

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

SC (1.3.5.1) SC (1.3.3.1) SC (1.3.4.2) SC (1.2.2.2)

Ta tema se neposredno povezuje s temama *Književnost kot besedna umetnost v prostoru in času* ter *Slovenska slovstvena folklor* ter ju nadgrajuje, posredno pa tudi z jezikom.

Učitelj naj načrtuje različne dejavnosti za dijake: pisanje besedil, ki so povezana z obravnavanimi temami iz književnih besedil, raznovrstne oblike ustvarjalnega pisanja, literarno raziskovanje v obliki referatov, projektnih nalog, medijskih predelav ipd. Pri tem je pomembno, da dijak spozna in vadi posamične načine razvijanja teme (v povezavi z jezikovnim poukom) in njihovo povezovanje.

Vrednotenje naj bo utemeljeno: dijak postopoma prehaja od zunajliterarnega k znotrajliterarnemu utemeljevanju, odkriva vzročno-posledične odnose, se kritično opredeljuje do prebranega. Učitelj naj ga usmerja tudi v razmislek o (ne)skladnosti vrednot v besedilu z njihovimi vrednotami in pogledi na svet (npr. kako ga besedilo nagovarja, kaj mu sporoča, kako ga razume ipd.).

Pouk naj spodbuja individualno delo in delo v dvojicah/skupinah z vrstniško povratno informacijo ter raznolike metode in oblike dela (npr. metodo pogovora, diskusijo, problemsko-ustvarjalni

pouk, komunikacijski pouk ipd.). Dijak naj dejavno sodeluje s svojim poprejšnjim znanjem, izkušnjami, vprašanji in mnenji ter svoje književno znanje povezuje z jezikovnim znanjem. Pri (po)ustvarjalnem pisanju učitelj ne vrednoti odnosa, stališč, vrednot, navad, čeprav so lahko zajeti v ciljih pouka.

KRITIČNO BRANJE

CILJI

Dijak:

O: na različne načine izraža svoje doživljanje, razumevanje in vrednotenje prebranih književnih besedil (vključno z domačim branjem);

SC (1.1.4.1)

O: na podlagi književnega znanja in lastnih bralnih izkušenj razpravlja o prebranih književnih besedilih, svoja stališča argumentira s primeri in ga aktualizira;

SC (2.1.3.1 | 2.1.1.1 | 2.3.1.2)

I: spremlja predelave obravnavanega književnega besedila.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» aktualizira predpisano književno besedilo tako, da ga poveže z osebnim in poklicnim življenjem in/ali z globalnimi izzivi sodobne družbe;

» se kritično opredeli do prebranega in svoje mnenje utemelji;

» primerja v celoti prebrana besedila med seboj;

» medpredmetno poveže temo književnega besedila;

» komentira ali oceni (filmsko, gledališko, medijsko ipd.) predelavo obravnavanega književnega besedila.

(PO)USTVARJANJE

CILJI

Dijak:

I: *literarno ustvarja in poustvarja na podlagi obravnavanih besedil ter besedil za domače branje.*

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» *govorno interpretira (recitira, deklamira, interpretativno prebere) izbrano književno besedilo ob upoštevanju njegovih spoznanih vsebinsko-oblikovnih prvin;*

» *predstavi svoje (po)ustvarjalno besedilo in svoj ustvarjalni proces ob tem.*

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

SPORAZUMEVANJE IN BESEDILO

Bešter, M. (2011). Sporazumevalna zmožnost – eden izmed temeljnih ciljev pouka slovenščine. *Jezik in slovstvo* 56/3/4, 111–130.

Bone, J., Cencič, M., Ferme, J., Gaber, S., Golob, N., idr. (2023). *Pogled na šolo 21. stoletja v duhu kompetenc in pismenosti*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Dumont, H., Istance, D., Benavides, F. (ur.). (2013). *O naravi učenja: uporaba raziskav za navdih prakse*.

Holcar Brunauer, A. (2016). *Formativno spremljanje v podporo učenju: priročnik za učitelje in strokovne delavce*. 2. dopolnjena izd., 1. dotis k 1. natisu. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Marentič Požarnik, B. (2018). *Psihologija učenja in pouka: Od poučevanja k učenju*. Ljubljana: DZS, Založništvo in trgovina, d. d.

Pečjak, S., in Gradišar, A. (2015). *Bralne učne strategije*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Plešec Gasparič, R., Valenčič Zuljan, M., Kalin, J. (2020). Obrnjeno učenje in poučevanje kot priložnost za inovativno in prožno izvajanje učnih oblik v visokošolskem izobraževanju. *Journal of Elementary Education* 13, 51–80.

Vogel, Jerca, 2021: Kritična sporazumevalna zmožnost – osrednji koncept sodobnega pouka prvega jezika. *Jezik in slovstvo* 66(1). 3–15.

BESEDILO, BESEDILNE VRSTE, BESEDILNE SKUPINE

Novak, N. (2023). Bralna pismenost in razvoj slovenščine kot učnega jezika. Zavod RS za šolstvo. [Bralna_pismenost_in_razvoj_slovenscine_kot_ucnega_jezika.pdf](#)

Zavod RS za šolstvo. (b. d.) Bralna pismenost. Opredelitev in gradniki. [Bralna_pismenost_gradniki.pdf](#)

Krajnc Ivič, M. (2024). »Izhodišče je besedilo« – o besedilih in žanrih pri pouku slovenščine. *Jezik in slovstvo*, LXIX(3), 45–60. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/gjppq2p3>

BESEDILOSLOVJE TER SPREJEMANJE, RAZUMEVANJE IN TVORJENJE NEUMETNOSTNIH BESEDIL

Kerndl, M., Mršnik, S., Novak, N., Fekonja, R., Hedžet Krkač, M., Kerin, M., Rosc Leskovec, D., Sivec, M., Zore, N., Milekšič, V., Čuk, A., Stanonik, M., Gaber, B., Bačnik, A., Cotič Pajntar, J., Fekonja Peklaj, U., Vilar, P., Kavčič, A., Godec Soršak, L., Haramija, D., Krajnc Ivič, M., Svetlik, K., Slapar, S., Prudič, T., Leban, K., Papež, N., & Ceket Odar, M. (2022). *Bralna pismenost: Opredelitev in gradniki*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Pečjak, S., & Gradišar, A. (2012). *Bralne učne strategije*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Vogel, J. (2022). Razvijanje strategij kritičnega branja pri pouku prvega jezika. V A. Žbogar (ur.), *58. seminar slovenskega jezika, literature in kulture: branje v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi* (str. 9–16). Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko.

Starc, S. (2023). Primer obravnave večkodnih besedil v šoli s pomočjo vizualne slovnice. V Jožef Beg, J., Hočevan, M., Kočnik, Neža (ur.). *Naslavljanje raznolikosti v jeziku in književnosti. Zveza društev Slavistično društvo Slovenije*. 255–267

SLOVENSKI JEZIK V PROSTORU, DRUŽBI IN ČASU

Šekli, M. (2022). Slovenski jezik v prostoru in družbi: predstavitev izbranih pojmov. V B. Krakar-Vogel (ur.), *Kar je, beži: Zoranu Božiču v spomin: ob prvi obletnici smrti dr. Zorana Božiča, literarnega zgodovinarja, prešernoslovca, profesorja in publicista* (str. 107–118). Nova Gorica: Slavistično društvo.

JEZIKOVNE ZVRSTI

Ahačič, K. (2024). Zvrstnost. V *Slovnica na kvadrat: slovenska slovnica za srednjo šolo* (3., dopolnjena izd.). Rokus Klett. 199.

Ahačič, K. (2024). Slovnice vsebine pri jezikovnem pouku slovenščine pred prenovu učnih načrtov. *Jezik in slovstvo*, 69(3), 9–28.

ZGODOVINA SLOVENSKEGA JEZIKA

Ahačič, K. (2024). Zakaj in kako je potrebno obravnavati zgodovino slovenskega jezika pri pouku slovenščine v srednji šoli. V *Jezik in književnost v spreminjanju*. Ljubljana. 233–236.

Šekli, M. (2021). Notranja in zunanja zgodovina slovenskega jezika v srednjem veku (ok. 550–1550). V M. Šekli & L. Rezončnik (Ur.), *Slovenski jezik med slovanskimi jeziki. Zbornik Slavističnega društva Slovenije 31*. Ljubljana: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije. 187–227.

Šekli, M. (2024). Začetek oblikovanja slovenskih pokrajinskih knjižnojezikovnih različic v 18. stoletju. V J. Jožef-Beg, M. Hočevan, & N. Kičnik (Ur.), *Jezik in književnost v spreminjanju. Zbornik Slavističnega društva Slovenije 34*. Ljubljana: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije. 253–282.

Vukotič, J., & Gorenc, B. (2022). *Reformatorji v stripu ali kako smo Slovenci dobili prvo res doooooolgo knjigo (in eno krajšo, ki je opisala, kako pišemo)*. Škratelj.

JEZIKOVNI SISTEM IN NJEGOVA VLOGA

Ahačič, K. (2024). *Slovnica na kvadrat: slovenska slovnica za srednjo šolo* (3. dopolnjena izd.). Ljubljana: Rokus Klett.

Ahačič, K. (2024). Slovnične vsebine pri jezikovnem pouku slovenščine pred prenovo učnih načrtov. *Jezik in slovstvo*, 69(3). 9–28. Dostopno na <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/ai1tm8y>

Černivec, M. (2018). Uresničevanje dopolnjenega komunikacijskega modela pri obravnavi slovnicih tem v gimnaziji. *Jezikovni zapiski*, 24(2), 69–79.

Gomboc, M. (2024). *Slovenščina: po korakih do odličnega znanja* (3. ponatis). Mladinska knjiga.

Šekli, M., Rezoničnik, L. (Ur.) (2020). *Jezikovni pouk slovenščine po šolski vertikali*. Slovenski slavistični kongres Gradec/Graz in Maribor. Ljubljana: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije. Dostopno na: <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/9zlmv2x>

Vogel, J. (2016). *Predavanja pri predmetu Didaktika slovenskega jezika*. Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.

Vogel, J. (2015). Modeli jezikovnega pouka pri predmetu slovenščina od leta 1990 do danes. *Jezik in slovstvo*, 60(3–4), 173–183.

BESEDOSLOVJE

O besedoslovju slovenskega jezika: slovarji v šoli. V Šekli, M., Rezoničnik, L. (2020) (Ur.) *Slovenski jezik in književnost v srednjeevropskem prostoru*. Zbornik Slavističnega društva Slovenije 30, Slovenski slavistični kongres, Gradec/Graz in Maribor. 235–304. Dostopno na <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/9zlmv2x>

BESEDOTVORJE

Besedotvorje slovenskega jezika v vsakdanu, izobraževanju in raziskovanju. V Šekli, M., Rezoničnik, L. (2020) (Ur.) *Slovenski jezik in književnost v srednjeevropskem prostoru*. Zbornik Slavističnega društva Slovenije 30, Slovenski slavistični kongres, Gradec/Graz in Maribor. 153–234. Dostopno na <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/9zlmv2x>

SKLADNJA

Smolej, M. (Ur.) (2022). Obravnava skladnje pri pouku slovenščine. V *Skladanje: Izbrana poglavja iz skladnje slovenskega jezika*. Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. 145–156.

PRAVOPIS IN PRAVOREČJE

PRAVOPIS

Černivec M. (2024). Pravopisne vsebine in razvijanje pravopisne zmožnosti pri pouku slovenščine v gimnaziji. *Jezik in slovstvo*, 69(3). 29-44. Dostopno na <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/ai1tm8y>

PRAVOREČJE

Kerndl, M., Mršnik, S., Novak, N., Fekonja, R., Hedžet Krkač, M., Kerin, M., Rosc Leskovec, D., Sivec, M., Zore, N., Milekšič, V., Čuk, A., Stanonik, M., Gaber, B., Bačnik, A., Cotič Pajntar, J., Fekonja Peklaj, U., Vilar, P., Kavčič, A., Godec Soršak, L., Haramija, D., Krajnc Ivič, M., Svetlik, K., Slapar, S., Prudič, T., Leban, K., Papež, N., & Ceket Odar, M. (2022). *Bralna pismenost: Opredelitev in gradniki*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

SLOVENŠČINA V DIGITALNI DOBI

OBLIKOVANJE IN RAZVIJANJE ZAVESTI O SLOVENŠČINI V DIGITALNI DOBI

Pečjak, S. (2022). Psihološka perspektiva učinkov digitalizacije na procese branja in učenja pri ljudeh. V A. Žbogar (Ur.), *58. seminar slovenskega jezika, literature in kulture: branje v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi* (str. 61-68). Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko.

Vuorikari, R., Kluzer, S., & Punie, Y. (2023). *DigComp 2.2: Okvir digitalnih kompetenc za državljane. Z novimi primeri rabe znanja, spretnosti in stališč*. Zavod RS za šolstvo.

MOTIVACIJSKO BRANJE

MOTIVACIJSKO BRANJE NEUMETNOSTNIH BESEDIL

Kerndl, M., Mršnik, S., Novak, N., Fekonja, R., Hedžet Krkač, M., Kerin, M., Rosc Leskovec, D., Sivec, M., Zore, N., Milekšič, V., Čuk, A., Stanonik, M., Gaber, B., Bačnik, A., Cotič Pajntar, J., Fekonja Peklaj, U., Vilar, P., Kavčič, A., Godec Soršak, L., Haramija, D., Krajnc Ivič, M., Svetlik, K., Slapar, S., Prudič, T., Leban, K., Papež, N., & Ceket Odar, M. (2022). *Bralna pismenost: Opredelitev in gradniki*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

KNJIŽEVNOST KOT BESEDNA UMETNOST V PROSTORU IN ČASU

Kerndl, M. (2021). *Sodoben pouk (književnosti) in razlike med učenci*. BoMa.

Kmecl, M. (1996). *Mala literarna teorija*. Mihelč in Nešović.

Kordigel Aberšek, M. (2008). *Didaktika mladinske književnosti*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Kos, J. (1996). *Očrt literarne teorije*. DZS.

Krakar Vogel, B. (2020). *Didaktika književnosti pri pouku slovenščine*. Rokus Klett.

Pezdirč Bartol, M. (2010). *Najdeni pomeni: empirične raziskave recepcije literarnega dela*. Zveza društev Slavistično društvo Slovenije.

Saksida, I. (2008). *Poti in razpotja didaktike književnosti*. Izolit.

Žbogar, A. (2007). *Za dejaven pouk književnosti*. Slavistično društvo Slovenije.

STARE NEEVROPSKE KNJIŽEVNOSTI IN ANTIKA

Schmidt, J. (1995). *Slovar grške in rimske mitologije*. Založba Mladinska knjiga.

Whitmarsh, T. (2013). *Starogrška literatura*. Založba Modrijan.

Žbogar, A. (2018). Intra- in interkulturalna tujost antične književnosti v gimnaziji. *Didactica slovenica*, 33(3-4), 81–93.

SLOVENSKA SLOVSTVENA FOLKLORA

UMETNOST GOVORJENEGA IN PÉTEGA JEZIKA

Babič, S., & Žbogar, A. (Eds.). (2019). Tematska številka Jezika in slovstva: Slovensko ljudsko slovstvo in antična književnost. *Jezik in slovstvo*, 64(2).

Golež Kaučič, M. (2023). *Ljudsko in umetno – dva obraza ustvarjalnosti*. Založba ZRC.

Ivančič Kutin, B., & Kropelj Telban, M. (2021). Lokalne pripovedi z Bistriškega Pohorja med kulturno dediščino in literarizacijo. *Traditiones*, 50(1), 173–194.

Koritnik, B. (2008). *Kako omogočiti mladim stik s slovstveno folkloro v urbanem okolju*. Dostopno na <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/nk9dduw>

Kumer, Z. (Ed.). (1970–1981). *Slovenske ljudske pesmi I–II. Slovenske ljudske pesmi III–V*. Ljubljana: Slovenska matica, Založba ZRC SAZU.

Stanonik, M. (2004). *Slovstvena folkloristika. Med jezikoslovjem in literarno vedo*. Ljubljana: ZRC.

Štrekelj, K. (1895–1923). *Slovenske narodne pesmi, I–IV*. Ljubljana: Slovenska matica.

ODZIVI

Ivančič Kutin, B. (2019). Tematske poti in drugi izkustveni didaktični pristopi pri obravnavi folklornih besedil v osnovni šoli. *Jezik in slovstvo*, 64(2), 95–108.

ODZIVI NA KNJIŽEVNA BESEDILA

KRITIČNO BRANJE

Kerndl, M., Mršnik, S., Novak, N., Fekonja, R., Hedžet Krkač, M., Kerin, M., Rosc Leskovec, D., Sivec, M., Zore, N., Milekšič, V., Čuk, A., Stanonik, M., Gaber, B., Bačnik, A., Cotič Pajntar, J.,

Fekonja Peklaj, U., Vilar, P., Kavčič, A., Godec Soršak, L., Haramija, D., Krajnc Ivič, M., Svetlik, K., Slapar, S., Prudič, T., Leban, K., Papež, N., & Ceket Odar, M. (2022). *Bralna pismenost: Opredelitev in gradniki*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Žbogar, A. (2021). (Meta)kognitivno-kritično šolsko branje književnosti. *Pedagoška Obzorja*, 36(3-4), 69–80.

(PO)USTVARJANJE

Blatnik, A. (Ur.). (1996). *Šola kreativnega pisanja* (3. izd.). Cankarjeva založba.

Blažič, M. (2003). *Kreativno pisanje: Vaje za razvijanje sposobnosti kreativnega pisanja*. GV Izobraževanje.

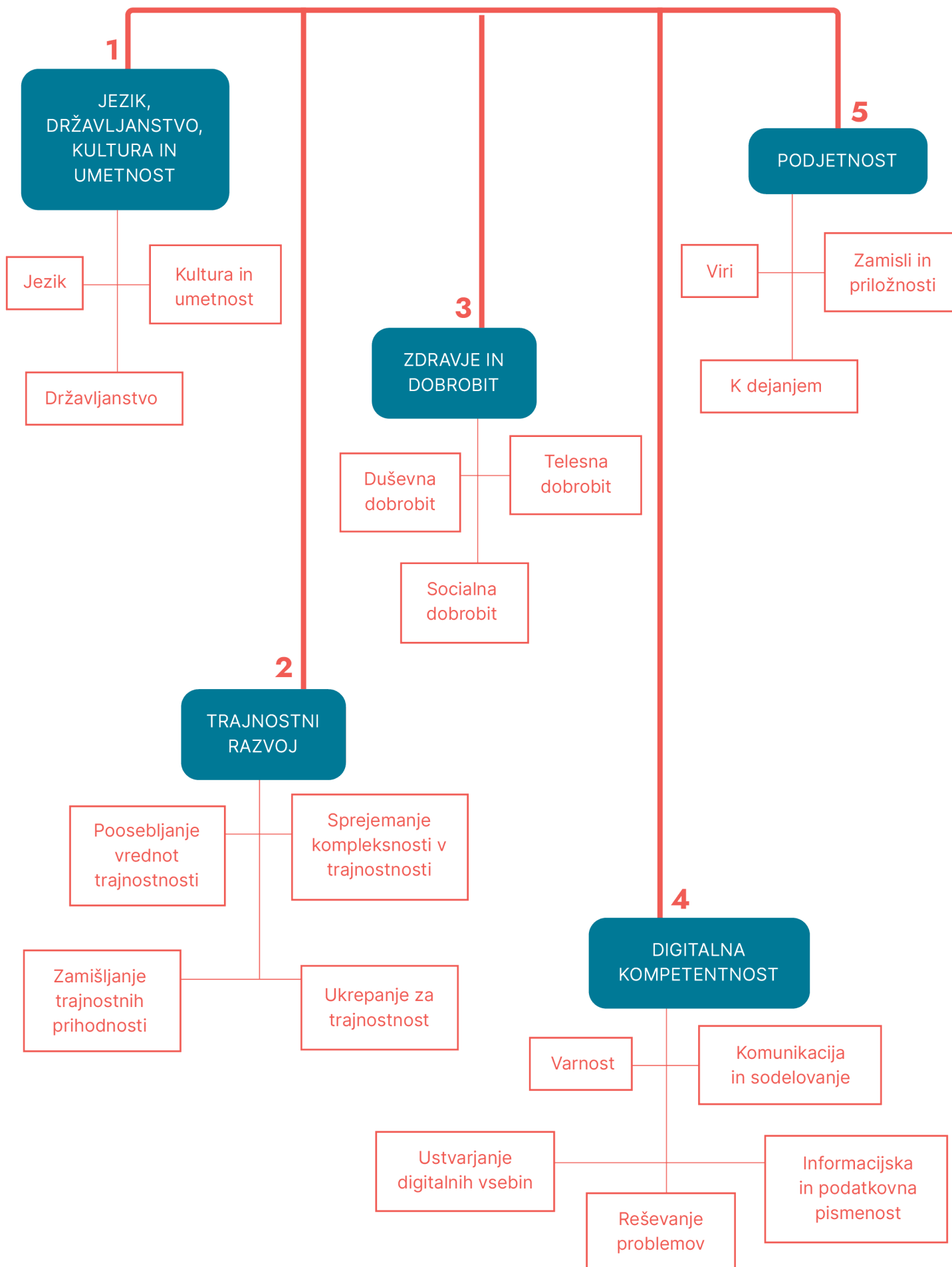
Podbevšek, K. (2006). *Govorna interpretacija literarnih besedil v pedagoški in umetniški praksi*. Slavistično društvo Slovenije.

PRILOGE

KLJUČNI CILJI PO PODROČJIH SKUPNIH CILJEV

1 /// JEZIK, DRŽAVLJANSTVO, KULTURA IN UMETNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

1.1 JEZIK

1.1.1 Strokovna besedila	1.1.1.1 Pri posameznih predmetih razvija zmožnost izražanja v različnih besedilnih vrstah (referat, plakat, povzetek, opis, pogovor itd.).
1.1.2 Strokovni jezik	1.1.2.1 Se zaveda, da je učenje vsebine posameznega predmeta hkrati tudi spoznavanje njegove strokovne terminologije; torej učenje jezika na ravni poimenovanj za posamezne pojme in na ravni logičnih povezav. 1.1.2.2 Se izraža z ustrezno terminologijo predmeta in skrbi za ustrezno govorno ter pisno raven svojega strokovnega jezika.
1.1.3 Univerzalni opis jezika kot sistema	(pri vseh predmetih:) 1.1.3.1 Se zaveda podobnosti ter razlik med jeziki in je na to pozoren tudi pri uporabi gradiv v tujih jezikih, pri uporabi prevajalnikov, velikih jezikovnih modelov, avtomatsko prevedenih spletnih strani itd. (pri vseh jezikovnih predmetih:) 1.1.3.2 Se zaveda, da različne jezike lahko opisujemo na podoben način; pri pouku tujih jezikov zato uporablja znanje, pridobljeno pri pouku učnega jezika, in obratno: zna primerjati jezike, ki se jih uči, in razpozna podobnosti ter razlike med njimi.
1.1.4 Razumevanje pomena branja	1.1.4.1 Pri vseh predmetih redno bere, izbira raznolika bralna gradiva, jih razume, poglobljeno analizira in kritično vrednoti.
1.1.5 Jezik in nenasilna komunikacija	1.1.5.1 Razvija lastne sporazumevalne zmožnosti skozi nenasilno komunikacijo.

1.2 DRŽAVLJANSTVO

1.2.1 Poznavanje in privzemanje človekovih pravic ter dolžnosti kot temeljnih vrednot in osnov državljanske etike	1.2.1.1 Pozna, razume in sprejema človekove pravice kot skupni evropski in ustavno določeni okvir skupnih vrednot ter etike. 1.2.1.2 Razume, da so človekove pravice univerzalne in nepogojene, da uveljavljajo vrednote svobode in enakosti. 1.2.1.3 Razume in sprejema, da je obstoj pravic pogojen s spoštovanjem individualne dolžnosti do enake pravice drugega. 1.2.1.4 Razume in sprejema, da je dolžnost do enake pravice drugega dolžnost zaradi dolžnosti (ne le pravica zaradi individualnega interesa). 1.2.1.5 Razume in sprejema človekove pravice in dolžnosti kot osnovno, vsem državljanom skupno etiko (moralo), ki uveljavlja vrednote spoštovanja človekovega dostojanstva, pravičnosti, resnice, zakona, lastnine, nediskriminacije in strpnosti.
1.2.2 Etična refleksija	1.2.2.1 Spozna, da obstajajo moralna vprašanja, pri katerih ni vnaprej danih od vseh sprejetih odgovorov. 1.2.2.2 Razvija občutljivost za moralna vprašanja ter sposobnost, da o njih razmišlja skupaj z drugimi.
1.2.3 Sodelovanje z drugimi v skupnosti in za skupnost	1.2.3.1 Z namenom uresničevanja skupnega dobrega sodeluje z drugimi ter podaja in uresničuje predloge, ki kakovostno spreminjajo skupnosti. 1.2.3.2 Prek lastnega delovanja ozavešča pomen skrbi za demokratično skupnost ter krepi zavedanje o pomenu pripadnosti skupnosti za lastnodobrobit in dobrobit drugih.
1.2.4 Aktivno državljanstvo in politična angažiranost	1.2.4.1 Ob zavedanju pozitivnega pomena politike kot skupnega reševanja izzivov in skrbi za dobrobit vseh, pa tudi iskanja kompromisov in preseganja konfliktov, pozna raznolike oblike demokratičnega političnega angažiranja in se vključuje v politične procese, ki vplivajo na življenja ljudi.
1.2.5 Znanje za kritično mišljenje, za aktivno državljansko držo	1.2.5.1 Uporabi znanja vsakega predmetnega področja za kritično in aktivno državljansko držo.

1.3 KULTURA IN UMETNOST

1.3.1 Sprejemanje, doživljanje in vrednotenje kulture in umetnosti	1.3.1.1 Intuitivno ali zavestno (individualno in v skupini) vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje in procesov ustvarjanja ter ob tem prepozna lastna doživetja in se vživlja v izkušnjo drugega. itd.).
1.3.2 Raziskovanje in spoznavanje kulture ter umetnosti	1.3.2.1 Raziskuje in spozna kulturo, umetnost, umetniške zvrsti ter njihova izrazna sredstva v zgodovinskem in kulturnem kontekstu.
1.3.3 Izražanje v umetnosti in z umetnostjo	1.3.3.1 Je radoveden in raziskuje materiale in umetniške jezike, se z njimi izraža, razvija domišljijo ter pogloblja in širi znanje tudi na neumetniških področjih.
1.3.4 Uživanje v ustvarjalnem procesu ter dosežkih kulture in umetnosti	1.3.4.1 Uživa v ustvarjalnosti, se veseli lastnih dosežkov in dosežkov drugih. 1.3.4.2 V varnem, odprtem in spodbudnem učnem okolju svobodno izraža želje in udejanja ustvarjalne ideje.
1.3.5 Živi kulturo in umetnost	1.3.5.1 Živi kulturo in umetnost kot vrednoto v domačem in šolskem okolju ter prispeva k razvoju šole kot kulturnega središča in njenemu povezovanju s kulturnim in z družbenim okoljem.

2 /// TRAJNOSTNI RAZVOJ

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

2.1 POOSEBLJANJE VREDNOT TRAJNOSTNOSTI

2.1.1 Vrednotenje trajnostnosti	2.1.1.1 Kritično oceni povezanost lastnih vrednot in vrednot družbe s trajnostnostjo glede na svoje trenutne zmožnosti ter družben položaj.
2.1.2 Podpiranje pravičnosti	2.1.2.1 Pri svojem delovanju upošteva etična načela pravičnosti, enakopravnosti ter sočutja.
2.1.3 Promoviranje narave	2.1.3.1 Odgovoren odnos do naravnih sistemov gradi na razumevanju njihove kompleksnosti in razmerij med naravnimi ter družbenimi sistemi.

2.2 SPREJEMANJE KOMPLEKSNOSTI V TRAJNOSTNOSTI

2.2.1 Sistemsko mišljenje	2.2.1.1 K izbranemu problemu pristopa celostno, pri čemer upošteva povezanost okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika. 2.2.1.2 Presoja kratkoročne in dolgoročne vplive delovanja posameznika in družbenih skupin v družbi, družbe na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.2.2 Kritično mišljenje	2.2.2.1 Kritično presoja informacije, poglede in potrebe o trajnostnem razvoju z vidika naravnega okolja, živih bitij in družbe, pri čemer upošteva različne poglede, pogoje z osebnim, socialnim in kulturnim ozadjem.
2.2.3 Formuliranje problema	2.2.3.1 Pri opredelitvi problema upošteva značilnosti problema – (ne)jasnost, (ne)opredeljenost, (ne)določljivost problema – in lastnosti reševanja – (ne)definirane, (ne)sistemske rešitve – ter vpletenost deležnikov.

2.3 ZAMIŠLJANJE TRAJNOSTNIH PRIHODNOSTI

2.3.1 Pismenost za prihodnost	2.3.1.1 Na podlagi znanja, znanstvenih dognanj in vrednot trajnostnosti razume ter vrednoti možne, verjetne in želene trajnostne prihodnosti (scenarije). 2.3.1.2 Presoja dejanja, ki so potrebna za doseganje želene trajnostne prihodnosti.
2.3.2 Prilagodljivost	2.3.2.1 V prizadevanju za trajnostno prihodnost tvega in se kljub negotovostim prilagaja ter sprejema trajnostne odločitve za svoja dejanja.
2.3.3 Raziskovalno mišljenje	2.3.3.1 Pri načrtovanju in reševanju kompleksnih problemov/-atik trajnostnosti uporablja in povezuje znanja in metode različnih znanstvenih disciplin ter predlaga ustvarjalne in inovativne ideje in rešitve.

2.4 UKREPANJE ZA TRAJNOSTNOST

2.4.1 Politična angažiranost	2.4.1.1 Ob upoštevanju demokratičnih načel kritično vrednoti politike z vidika trajnostnosti ter sodeluje pri oblikovanju trajnostnih politik in prakse na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.4.2 Kolektivno ukrepanje	2.4.2.1 Pri prizadevanju in ukrepanju za trajnostnost upošteva demokratična načela in aktivno ter angažirano (konstruktivno) sodeluje z drugimi.
2.4.3 Individualna iniciativa	2.4.3.1 Se zaveda lastnega potenciala in odgovornosti za trajnostno delovanje in ukrepanje na individualni, kolektivni ter politični ravni.

3.1 DUŠEVNA DOBROBIT

3.1.1 Samozavedanje	3.1.1.1 Zaznava in prepoznavna lastno doživljanje (telesne občutke, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) ter lastno vedenje. 3.1.1.2 Skozi izkušnje razume povezanost različnih vidikov lastnega doživljanja (telesni občutki, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) v specifičnih situacijah (npr. ob doživljanju uspeha in neuspeha v učnih in socialnih situacijah).
3.1.2 Samouravnavanje	3.1.2.1 Uravnava lastno doživljanje in vedenje (npr. v stresnih učnih in socialnih situacijah). 3.1.2.2 Razvija samozaupanje in samospoštovanje. 3.1.2.3 Se učinkovito spoprijema z negotovostjo in kompleksnostjo. 3.1.2.4 Učinkovito upravlja, organizira čas učenja in prosti čas.
3.1.3 Postavljanje ciljev	3.1.3.1 Prepoznavna lastne interese, lastnosti, močna in šibka področja ter v skladu z njimi načrtuje kratkoročne in dolgoročne cilje (vezane na duševno, telesno, socialno in učno področje). 3.1.3.2 Spremlja doseganje in spreminjanje načrtovanih ciljev. 3.1.3.3 Razvija zavzetost in vztrajnost ter krepi zmožnosti odložitve nagrade.
3.1.4 Prožen način razmišljanja	3.1.4.1 Razvija osebno prožnost, razvojno miselno naravnost, radovednost, optimizem in ustvarjalnost. 3.1.4.2 Učinkovito se spoprijema s problemskimi situacijami, ki zahtevajo proaktivno miselno naravnost.
3.1.5 Odgovornost in avtonomija	3.1.5.1 Krepi odgovornost, avtonomijo in skrbi za osebno integriteto.

3.2 TELESNA DOBROBIT

3.2.1 Gibanje in sedenje	3.2.1.1 Razume pomen vsakodnevnega gibanja za zdravje in dobro počutje. 3.2.1.2 Razvija pozitiven odnos do gibanja. 3.2.1.3 Vključuje se v različne gibalne dejavnosti, tudi tiste, ki razbremenijo naporen vsakdan. 3.2.1.4 Razume škodljivosti dolgotrajnega sedenja, razvija navade za prekinitev in zmanjšanje sedenja.
3.2.2 Prehrana in prehranjevanje	3.2.2.1 Razume pomen uravnotežene prehrane. 3.2.2.2 Razvija navade zdravega prehranjevanja. 3.2.2.3 Oblikuje pozitiven odnos do hrane in prehranjevanja.
3.2.3 Sprostitev in počitek	3.2.3.1 Razume pomen počitka in sprostitve po miselnem ali telesnem naporu. 3.2.3.2 Spozna različne tehnike sproščanja in uporablja tiste, ki mu najbolj koristijo. 3.2.3.3 Razume pomen dobrih spalnih navad za učinkovito telesno in miselno delovanje ter ravnanje.
3.2.4 Varnost	3.2.4.1 Spozna različne zaščitne ukrepe za ohranjanje zdravja. 3.2.4.2 Ravna varno in odgovorno, pri čemer skrbi za ohranjanje zdravja sebe in drugih.
3.2.5 Preventiva pred različnimi oblikami zasvojenosti	3.2.5.1 Usvaja znanje o oblikah in stopnjah zasvojenosti ter o strategijah, kako se jim izogniti oz. jih preprečiti z zdravim življenjskim slogom.

3.3 SOCIALNA DOBROBIT

3.3.1 Socialno zavedanje in zavedanje raznolikosti	3.3.1.1 Ozavešča lastno doživljanje in vedenje v odnosih z drugimi. 3.3.1.2 Zaveda se in prepoznavna raznolikosti v ožjem (oddelek, vrstniki, družina) in širšem okolju (šola, lokalna skupnost, družba).
3.3.2 Komunikacijske spretnosti	3.3.2.1 Razvija spretnosti aktivnega poslušanja, asertivne komunikacije, izražanja interesa in skrbi za druge.
3.3.3 Sodelovanje in reševanje konfliktov	3.3.3.1 Konstruktivno sodeluje v različnih vrstah odnosov na različnih področjih. 3.3.3.2 Krepi sodelovalne veščine, spretnosti vzpostavljanja in vzdrževanja kakovostnih odnosov v oddelku, družini, šoli, širši skupnosti, temelječih na spoštljivem in asertivnem komuniciranju ter enakopravnosti.
3.3.4 Empatija	3.3.4.1 Krepi zmožnosti razumevanja in prevzemanja perspektive drugega. 3.3.4.2 Prepoznavna meje med doživljanjem sebe in drugega. 3.3.4.3 Uravnava lastno vedenje v odnosih, upoštevajoč več perspektiv hkrati.
3.3.5 Prosocialno vedenje	3.3.5.1 Krepi prepoznavanje in zavedanje potrebe po nudenju pomoči drugim. 3.3.5.2 Prepoznavna lastne potrebe po pomoči in strategije iskanja pomoči. 3.3.5.3 Krepi družbeno odgovornost.

4 /// DIGITALNA KOMPETENTNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

4.1 INFORMACIJSKA IN PODATKOVNA PISMENOST

4.1.1 Brskanje, iskanje in filtriranje podatkov, informacij ter digitalnih vsebin	4.1.1.1 Izraža informacijske potrebe, išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih ter izboljšuje osebne strategije iskanja.
4.1.2 Vrednotenje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.2.1 Analizira, primerja in kritično vrednoti verodostojnost in zanesljivost podatkov, informacij in digitalnih vsebin.
4.1.3 Upravljanje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.3.1 Podatke zbira, obdeluje, prikazuje in shranjuje na najustreznejša mesta (trdi disk, oblak, USB itd.) tako, da jih zna kasneje tudi najti.

4.2 KOMUNIKACIJA IN SODELOVANJE

4.2.1 Interakcija z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.1.1 Sporazumeva se z uporabo različnih digitalnih tehnologij in razume ustrezna sredstva komunikacije v danih okoliščinah.
4.2.2 Deljenje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.2.1 Deli podatke, informacije in digitalne vsebine z drugimi z uporabo ustreznih digitalnih tehnologij. Deluje v vlogi posrednika in je seznanjen s praksami navajanja virov ter avtorstva.
4.2.3 Državljsko udejstvovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.3.1 Išče in uporablja portale za udejstvovanje v družbi. Poišče skupine, ki zastopajo njegove interese, s pomočjo katerih lahko aktivno daje predloge za spremembe.
4.2.4 Sodelovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.4.1 Z digitalnimi orodji soustvarja skupno vsebino in se zavzema za krepitev sodelovanja med člani.
4.2.5 Spletni bonton	4.2.5.1 Pri uporabi digitalnih tehnologij in omrežij prilagaja svoje vedenje pričakovanjem ter pravilom, ki veljajo v določeni skupini.
4.2.6 Upravljanje digitalne identitete	4.2.6.1 Ustvari eno ali več digitalnih identitet in z njimi upravlja, skrbi za varovanje lastnega ugleda ter za ravnanje s podatki, ki nastanejo z uporabo številnih digitalnih orodij in storitev v različnih digitalnih okoljih.

4.3 USTVARJANJE DIGITALNIH VSEBIN

4.3.1 Razvoj digitalnih vsebin	4.3.1.1 Ustvarja in ureja digitalne vsebine v različnih formatih.
4.3.2 Umeščanje in poustvarjanje digitalnih vsebin	4.3.2.1 Digitalne vsebine obogati z dodajanjem slik, glasbe, videoposnetkov, vizualnih efektov idr.
4.3.3 Avtorske pravice in licence	4.3.3.1 Pozna licence in avtorske pravice. Spoštuje pravice avtorjev in jih ustrezno citira.
4.3.4 Programiranje	4.3.4.1 Zna ustvariti algoritem za rešitev enostavnega problema. Zna odpraviti preproste napake v programu.

4.4 VARNOST

4.4.1 Varovanje naprav	4.4.1.1 Deluje samozaščitno; svoje naprave zaščiti z ustreznimi gesli, programsko opremo in varnim ravnanjem, jih ne pušča brez nadzora v javnih prostorih idr.
4.4.2 Varovanje osebnih podatkov in zasebnosti	4.4.2.1 Varuje osebne podatke in podatke drugih ter prepoznava zaupanja vredne ponudnike digitalnih storitev.
4.4.3 Varovanje zdravja in dobrobiti	4.4.3.1 Digitalno tehnologijo uporablja uravnoteženo, skrbi za dobro telesno in duševno dobrobit ter se izogiba negativnim vplivom digitalnih medijev.
4.4.4 Varovanje okolja	4.4.4.1 Zaveda se vplivov digitalnih tehnologij in njihove uporabe na okolje.

4.5 REŠEVANJE PROBLEMOV

4.5.1 Reševanje tehničnih težav	4.5.1.1 Prepozna tehnične težave pri delu z napravami ali digitalnimi okolji ter jih rešuje.
4.5.2 Prepoznavanje potreb in opredelitev tehnoloških odzivov	4.5.2.1 Prepoznava in ocenjuje potrebe, izbira ter uporablja digitalna orodja in jih prilagaja lastnim potrebam.
4.5.3 Ustvarjalna uporaba digitalne tehnologije	4.5.3.1 S pomočjo digitalne tehnologije ustvarja rešitve in novosti v postopkih ter izdelkih.
4.5.4 Prepoznavanje vrzeli v digitalnih kompetencah	4.5.4.1 Prepozna vrzeli v svojih digitalnih kompetencah, jih po potrebi izboljšuje in dopolnjuje ter pri tem podpira tudi druge.

5.1 ZAMISLI IN PRILOŽNOSTI

5.1.1 Odkrivanje priložnosti	5.1.1.1 Prepoznavava avtentične izzive kot priložnosti za ustvarjanje vrednost zase in za druge.
5.1.2 Ustvarjalnost in inovativnost	5.1.2.1 Pri reševanju izzivov na ustvarjalen način uporablja znanje in izkušnje za ustvarjanju boljših rešitev.
	5.1.2.2 Pripravi nabor možnih rešitev izziva, pri čemer stremi k oblikovanju vrednosti za druge.
5.1.3 Vizija	5.1.3.1 Oblikuje vizijo prihodnosti, ki vključuje odgovore na vprašanja, kaj namerava početi v prihodnosti, kakšen želi postati in kakšno skupnost želi sooblikovati.
5.1.4 Vrednotenje zamisli	5.1.4.1 Vrednoti rešitve ob upoštevanju kriterijev po načelu ustvarjanja dobrobiti za druge in izbere ustrezno rešitev.
5.1.5 Etično in trajnostno razmišljanje	5.1.5.1 Prepozna in ovrednoti vpliv svojih odločitev ter ravnanj na skupnost in okolje.

5.2 VIRI

5.2.1 Samozavedanje in samoučinkovitost	5.2.1.1 Prepozna svoje želje, močna in šibka področja ter zaupa, da lahko pozitivno vpliva na ljudi in situacije.
5.2.2 Motiviranost in vztrajnost	5.2.2.1 Je pozitivno naravnani, samozavesten in osredotočen na proces reševanja izziva.
	5.2.2.2 Vztraja pri opravljanju kompleksnejših nalog.
5.2.3 Vključevanje virov	5.2.3.1 Pridobi podatke in sredstva (materialna, nematerialna in digitalna), potrebne za prehod od zamisli k dejanjem, s katerimi odgovorno in učinkovito upravlja, pri čemer upošteva učinkovito izrabo lastnega časa in finančnih sredstev.
5.2.4 Vključevanje človeških virov	5.2.4.1 Spodbuja in motivira druge pri reševanju skupnih nalog.
	5.2.4.2 Poišče ustrezno pomoč posameznika (npr. vrstnika, učitelja, strokovnjak itd.) ali strokovne skupnosti.
	5.2.4.3 Razvije spretnosti za učinkovito komunikacijo, pogajanje, vodenje, ki so potrebne za doseganje rezultatov.
5.2.5 Finančna pismenost	5.2.5.1 V različnih življenjskih situacijah prepozna in rešuje finančne izzive (viri finančnih sredstev, skrb za denar, poslovanje npr. z banko, zavarovalnico ter drugimi finančnimi institucijami, ocena potrebnih sredstev, tveganj in odločitev o zadolževanju ter naložbi, varčevanju).
	5.2.5.2 Sprejema odgovorne finančne odločitve za doseganje blaginje (osebne in za skupnost).
	5.2.5.3 Pridobiva ustrezno znanje na področju finančne pismenosti za kakovostno vsakdanje in poklicno življenje.

5.3 K DEJANJEM

5.3.1 Prevzemanje pobude	5.3.1.1 Spodbuja in sodeluje pri reševanju izzivov, pri čemer prevzema individualno in skupinsko odgovornost.
5.3.2 Načrtovanje in upravljanje	5.3.2.1 V procesu reševanja problemov si zastavlja kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne cilje, opredeli prednostne naloge in pripravi načrt.
	5.3.2.2 Prilagaja se nepredvidnim spremembam.
5.3.3 Obvladovanje negotovosti, dvoumnosti in tveganja	5.3.3.1 Na nepredvidene situacije se odziva s pozitivno naravnanoostjo in ciljem, da jih uspešno razreši.
	5.3.3.2 Pri odločitvah primerja in analizira različne informacije, da zmanjša negotovost, dvoumnost in tveganja.
5.3.4 Sodelovanje	5.3.4.1 Sodeluje z različnimi posamezniki ali skupinami.
	5.3.4.2 Morebitne spore rešuje na konstruktiven način in po potrebi sklepa kompromise.
5.3.5 Izkusveno učenje	5.3.5.1 Z reševanjem izzivov pridobiva nove izkušnje in jih upošteva pri sprejemanju nadaljnjih odločitev.
	5.3.5.2 Presoja uspešnost doseganja zastavljenih ciljev in pri tem prepozna priložnosti za nadaljnje učenje.
	5.3.5.3 Prepozna priložnosti za aktivno uporabo pridobljenega znanja v novih situacijah.
	5.3.5.4 Povratne informacije uporabi za nadaljnji razvoj podjetnostne kompetence.